

Національний університет «Острозька академія»

Факультет романо-германських мов

Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему:

Використання лексичних та стилістичних засобів при перекладі серіалу
«Riverdale» (2017)

Виконала: студентка II курсу, групи ЗМА-61

спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Бабич В. О.

Керівник: к.ф.н., доц. Крайчинська Г. В.

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Роботу розглянуто і допущено до захисту

на засіданні кафедри англійської філології

протокол №__ від «__» _____ 2021 р.

Зав.кафедри _____ Анатолій ХУДОЛІЙ

Острог – 2021 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ.....	3
ВСТУП	
4 РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ	9
1.1 Аудіовізуальний переклад та його особливості	9
1.2 Перекладацькі трансформації та їх особливості	15
1.2.1 Лексичні засоби перекладу	22
1.2.2 Стилiстичні засоби перекладу	25
1.2.3 Лексичні та стилістичні засоби при перекладі фразеологізмів	27
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АМЕРИКАНСЬКОГО СЕРІАЛУ «RIVERDALE» (2017).....	34
2.1 Аудіовізуальний переклад американського серіалу «Riverdale»	34
2.1.1 Порівняння перекладу субтитрів та закадрового перекладу	35
2.2 Особливості використання лексичних засобів при перекладі американського серіалу «Riverdale»	55
2.3 Особливості використання стилістичних засобів при перекладі американського серіалу «Riverdale»	68
2.4 Особливості використання стилістичних та лексичних засобів при перекладі фразеологізмів у американському серіалі «Riverdale».....	73
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	84
ДОДАТКИ.....	90

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

АВП – аудіовізуальний переклад
ПТ – перекладацькі трансформації
ЛО – лексична одиниця
ЛТ – лексичні трансформації
СТ – стилістичні трансформації
ФО – фразеологічна одиниця
МО – мова оригіналу
МП – мова перекладу

4

ВСТУП

Актуальність роботи полягає в тому, що в останні десятиліття в германському мовознавстві поживались дослідження лексичних та стилістичних особливостей аудіовізуального перекладу, показовими при цьому є роботи на прикладі сучасних американських серіалів. Прагнення до пізнання аудіовізуальних перекладацьких явищ та ознак, а також перекладацьких трансформацій спонукає мовознавців до ретельного опрацювання особливостей перекладу субтитрів та закадрового перекладу.

З популяризацією Інтернету і створенням сайтів для перегляду фільмів, кожен має вільний доступ до світового кінематографу. Перегляд іншомовних кінопродуктів, а особливо американський кінематограф – популярне заняття кожної людини. Глядачі бажають дивитися лише якісний контент, який доцільно передає культуру інших народів не лише через картинку, яка з'являється на екрані, а також і через живу розмову, а саме діалоги персонажів. Саме це стало поштовхом до перекладу фільмів та серіалів українською мовою. Звідси випливає актуальність роботи та проблеми аудіовізуального перекладу серіалів та фільмів українською мовою.

На сучасному етапі високий рівень розвитку та дослідження аудіовізуального перекладу і зростаючий інтерес до розмовної лексики, який проявляється у буденному мовленні, літературі, періодичній пресі, фільмах та

серіалах, що обумовлює актуальність адекватного аудіовізуального перекладу. Необхідність правильного аудіовізуального перекладу в серіалі зумовлена тим, що скрипти (мовленнєві репліки персонажів) передають особливості розмовної мови і відіграють провідну роль у міжкультурному спілкуванні. Проблема аудіовізуального перекладу продовжує привертати увагу різних лінгвістів. Багато науковців проводять дослідження у сфері перекладу, зокрема у вивченні та характеристиці аудіовізуального перекладу та його особливостей.

Багато вчених 19-20 століть займалися дослідженням перекладацьких особливостей та перекладацьких трансформацій. А.Д. Швейцер, Л. С.

5

Бархударов, В. Н. Комісаров, Я.І. Рецкер, Л. М. Науменко та А. Й. Гордєєва, С. Максимов, В. Карабан, Л. Латишев, Т. Левицька, А. Мамрак, С. Б. Фокін, Н. К. Грабовський, П.І. Копанєв, В. В. Коптілов та інші займалися активним дослідженням лексичних трансформацій та перекладу в цілому. Вони зробили вагомий вплив на дослідження перекладацьких трансформацій та аудіовізуального перекладу.

При аналізі досліджень перекладу окремих серіалів, а саме дослідження особливостей перекладу американського серіалу «Riverdale» з англійської на українську, за нашими даними, не проводилися. Якщо говорити про дослідження особливостей перекладу інших серіалів, то наявна значна кількість праць інших дослідників, зокрема на прикладах дослідження серіалів «Friends», «Breaking Bad», «Sherlock Holmes», —The Big Bang Theory» та ін. Таким чином, огляд теоретичних праць свідчить, що дослідження аудіовізуального перекладу поширене та досить актуальне серед науковців.

Дана робота присвячена дослідженню та характеристиці особливостей перекладу американських серіалів українською мовою на прикладі перекладу субтитрів та скриптів (мовленнєвих реплік персонажів) американського серіалу «Riverdale» (2017). Особливу увагу приділено використанню лексичних та стилістичних засобів при перекладі серіалу.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідити теоретичні та практичні

аспекти використання лексичних та стилістичних засобів при перекладі серіалів, зокрема при перекладі серіалу «Riverdale» (2017).

Для реалізації мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Узагальнити теоретичний доробок про аудіовізуальний переклад та його особливості, а також особливості перекладацьких трансформацій.
2. Охарактеризувати лексичні засоби перекладу.
3. Описати стилістичні засоби перекладу.
4. Вивчити особливості використання лексичних та стилістичних трансформацій при перекладі ФО.

6

5. З'ясувати особливості аудіовізуального перекладу американського серіалу «Riverdale».

6. Проаналізувати використання лексичних засобів при аудіовізуальному перекладі американського серіалу «Riverdale». 7. Розкрити використання стилістичних засобів при аудіовізуальному перекладі американського серіалу «Riverdale». 8. Дослідити переклад ФО в американському серіалі «Riverdale». **Об'єктом дослідження** є лексичні та стилістичні засоби аудіовізуального перекладу серіалу на українську мову.

Предметом дослідження є особливості перекладу субтитрів та мовленнєвих реплік персонажів серіалу «Riverdale» з англійської на українську мови.

Методи. У кваліфікаційній роботі використано такі наукові методи задля глибшого дослідження обраної теми:

- 1) Аналіз і синтез, а саме *зворотний, або елементарно теоретичний* – для аналізу перекладу тексту серіалу «Riverdale» на основі загальновідомих теоретичних досліджень та знаннях про загальні методи перекладу; а також *прямий, або емпіричний* – з метою аналізу особливостей перекладу серіалу на основі перекладу окремих речень з англійської на українську мови.
- 2) Дедуктивний - з метою з'ясування особливостей перекладу обраного серіалу

на основі загальновідомих теоретичних досліджень. 3) Пояснення - для трактування наукових термінів, понять. Аналіз досліджуваного матеріалу здійснюватиметься переважно описовим методом, що включає спостереження та інтерпретацію перекладацького матеріалу; порівняльним, що включає порівняння перекладу субтитрів та закадрового перекладу серіалу «Riverdale», а також порівняння двох текстів: оригіналу та його переклад українською мовою; статистичним, що включає розрахунок вживання тих чи інших методів при перекладі серіалу та методом абстрагування. Метод класифікаційного аналізу дав змогу розділити

7

перекладацькі трансформації на види та підвиди. Крім того, будуть використані метод систематизації та узагальнення з метою упорядкування інформації про особливості перекладу серіалу «Riverdale» українською мовою.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що уперше здійснено спробу дослідити особливості перекладу популярного американського серіалу «Riverdale». Сформовано поділ лексичних трансформацій на основі класифікацій різних лінгвістів. Отримано статистичні дані використання лексичних та стилістичних трансформацій при перекладі американського серіалу «Riverdale». Проаналізовано особливості перекладу фразеологізмів та подано статистичні дані використання лексичних та стилістичних засобів при перекладі ФО в американському серіалі «Riverdale».

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що результати роботи допоможуть краще зрозуміти сенс та цінність американських серіалів для подальшого розвитку та аналізу кінематографу, а також привернуть увагу перекладачів до адекватного перекладу англійських фраз та ФО у серіалах. Результати дослідження також значущі для розвитку теорії та практики перекладу.

Практична значущість роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в дослідженнях інших науковців пов'язаних з перекладом американських серіалів. Дану інформацію та приклади можна активно

використовувати при підготовці спецкурсів та спецсеінарів для студентів філологічних факультетів, а також безпосередньо при вивченні стилістики англійської мови, лексикології.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаної літератури (42 позиції) та додатків (див. додаток А).

Апробації та публікації. «Особливості перекладу в американському ток шоу The Tonight Show Starring Jimmy Fallon (Джиммі Феллона «Сьогодні ввечері»)» (2020, м. Острог: НаУОА) [2]; «Особливості функціонування фразеології в американському ток-шоу The Tonight Show Starring Jimmy Fallon

8

(Джиммі Феллона «Сьогодні ввечері»)» (2020, м. Київ: науковий журнал "Молодий вчений") [3]; «Особливості використання лексичних засобів при перекладі фразеологізмів у американському серіалі «Riverdale»» (2021, м. Львів: Інтернет-конференція) [4].

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція —ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES|| (2020, м. Острог: НаУОА); II науково-практична конференція: «Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики» (2020, м. Київ: науковий журнал "Молодий вчений"); LXXIII Міжнародна інтернет — конференція «Розвиток науки та техніки в умовах пандемії» (2021, м. Львів).

9

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Аудіовізуальний переклад та його особливості

Дослідження та аналіз перекладу кінопродукції привертає увагу багатьох перекладачів та лінгвістів. У працях багатьох вчених використано такі терміни як «екранний переклад», «переклад фільмів», «переклад серіалів». Найбільш влучним терміном є саме аудіовізуальний переклад (далі – АВП), який у повній мірі описує процес перекладу фільмів та серіалів українською мовою. На

відмінну від письмового перекладу, а саме перекладу книг, художніх та наукових творів, текстів, аудіозаписів та мови жестів, переклад фільмів та серіалів має на меті передачу цілісної картинки (візуальні особливості) та діалогів (аудіо) персонажів. Саме тому у нашій науковій роботі використано поняття АВП.

Кіномистецтво розвивалося, викликаючи неабиякий інтерес глядачів до перегляду фільмів та серіалів та філологів до аналізу лексики та перекладу. Інтерес та прагнення публіки до пізнання культури, традицій, а також особливостей інших країн та народів, не виходячи з дому, спонукав лінгвістів до аналізу та перекладачів до перекладу іншомовного продукту українською мовою. АВП викликає неабиякі труднощі у перекладачів. Цей факт аж ніяк не зупиняє перекладачів та вчених-лінгвістів від пошуку нових форм та стратегій АВП.

У науковій роботі дослідника G. M. Luyken, «Overcoming Linguistic Barriers in Television. Dubbing and Subtitling for the European Audience» подано визначення та особливості АВП. Вчений зазначає, що «аудіовізуальна передача мови позначає процес, за допомогою якого знімається кіно- або телепрограма зрозумілою мовою для цільової аудиторії, яка зовсім незнайома з мовою оригіналу» [36]. Визначення дослідника доводить те, що АВП – це процес за допомогою якого відбувається передача оригінального тексту мовою перекладу, а саме – зрозумілою мовою для цільової аудиторії, яка не знає мови

10

оригіналу задля кращого розуміння та сприйняття кіно продуктів іншомовного походження.

Наступне визначення АВП подано у дослідженні ще одного дослідника. Nataliia Matkivska у науковій роботі «Audiovisual Translation: Conception, Types, Characters‘ Speech and Translation Strategies Applied» зазначає, що «АВП - це, як правило, переклад словесних компонентів відео. Головною особливістю АВП є синхронізація вербальних та невербальних компонентів» [37, с. 38]. Під час перекладу аудіовізуальних продуктів перекладачі повинні звертати увагу не

лише на скрипти (слова та репліки персонажів), а також і на інші важливі аспекти кіномистецтва, зокрема ті, що мають поліграфічний характер, а саме повідомлення, якими обмінюються персонажі за допомогою засобів зв'язку (мобільні телефони, соціальні мережі), написи на вивісках магазинів, вирізки з газети, нотатки та багато іншого. Таким чином вони працюють не лише зі скриптами (діалогами персонажів), а також з іншими важливими деталями кіно продуктів, зокрема коментарями, музикою, звуковими ефектами, зображеннями, вивісками і т.д, що неабияк ускладнює завдання перекладу.

Узагальнивши думки дослідників, ми дійшли висновку, що термін АВП використовують з метою передачі та перекладу словесних та аудіо компонентів, які містяться в кінопродуктах та різних аудіовізуальних творах мистецтва з однієї мови на іншу. Прикладами аудіовізуальних творів є фільми, мультфільми, серіали, телепрограми, шоу, відеоігри, вистави та багато інших. Вони потребують перекладу, тому що складно сприймати щось мовою оригіналу, якщо у глядачів відсутні знання іншої мови. Якщо детально проаналізувати термін АВП, можна помітити, що аудіовізуальні продукти створенні для того, «щоб їх не тільки чули (аудіо-), а також і бачили (-візуальний)» [29].

Проаналізувавши особливості АВП, відомий вчений Н. Gottlieb [32] описав чотири основні канали інформації, які беруться до уваги при перекладі аудіовізуальних продуктів: вербальний аудіоканал, невербальний аудіоканал, вербально-візуальний канал, невербально-візуальний канал. До вербального

11

аудіоканалу відносяться діалоги, позаекранні голоси, пісні. До невербального аудіоканалу – музика, звукові ефекти, звуки поза екраном. Вербально візуальний канал включає в себе субтитри, примітки, написи, що з'являються на екрані. До невербально-візуального каналу відносяться всі зображення, що з'являються на екрані [32].

При перекладі вищезазначених каналів інформації потрібно звертати увагу не лише на літературний переклад, а також на регіональні та культурні

особливості тієї чи іншої країни. Таким чином можна дійти висновку, що схожість та рівність перекладеного та оригінального тексту повинна полягати не лише в адекватному зв'язку між вербальними та невербальними каналами як оригінального, так і перекладеного тексту, а також в еквівалентності їх мовних норм та елементів. Саме тому німецький вчений Т. Herbst [33] у роботі «Linguistische Aspekte der Synchronisation von Fernsehserien» описує три основні рівні еквівалентності перекладеного та оригінального тексту: рівень значення, рівень синхронності та рівень функції тексту.

Рівень значення тексту показує основну ідею, загальний зміст аудіовізуального продукту, а також кожну завершену сцену. Однією з особливостей є те, що рівень значення охоплює всі змістовні елементи та показує текст як цілісну картину, яка передається в контексті конкретної ситуації, сцени. Варто зазначити, що на цьому рівні неабияку роль відіграє саме стилістичне, прагматичне та граматичне сприйняття перекладу. Текст розглядають крізь призму культури тієї чи іншої країни, особливо, якщо для повного розуміння перекладеного тексту необхідно бути обізнаним в культурних особливостях країни на мові якої було знято оригінальний аудіовізуальний продукт [37, с. 39].

Розглянемо рівень синхронності. Особливістю рівня синхронності є те, що зображення, звуки, рухи персонажів та навіть рухи губ героїв повинні співпадати з цільовим текстом для того, щоб цільова аудиторія не відволікалася на неточності та незрозумілості, а цілком цілісно сприймала цільовий продукт та могла отримати задоволення від перегляду фільму, серіалу, тощо. Саме ця

12

«синхронність» є найскладнішою при перекладі, адже дуже складно зробити так, щоб перекладений текст повністю співпадав, або ж імітував рухи губ героя оригінального тексту на екрані. Рівень синхронності розглядають з точки зору «синхронізації» губ відносно темпу розмови та чіткості артикуляції [37, с. 39].

Останній рівень – це рівень функції тексту. Він полягає в тому, що показує весь синхронізований текст. На жаль, не зовсім можливо зробити так,

щоб перекладений текст відігравав ті ж функції, що й оригінальний текст. Тому на цьому рівні текст сприймається як оригінальний текст, який було в міру адаптовано та перекладено, звертаючи увагу на потреби цільової аудиторії. Варто зазначити, що функції та особливості оригінального тексту домінують [37, с. 39].

Саме відповідність картинки на екрані та тексту, який ми чуємо чи бачимо у вигляді субтитрів на екрані, синхронність, а також обізнаність у культурних особливостях робить АВП найскладнішим видом перекладу, який вимагає від перекладача неабиякої уважності, розуміння, а особливо знань. Перекладачі з обачністю підходять до перекладу фільмів та серіалів. Цей факт аж ніяк не впливає на дослідження мовознавців та діяльність перекладачів. Перекладачі активно займаються аналізом та пошуком нових видів та форм АВП.

Виділяють чотири основні форми АВП: субтитри, дубльований переклад, закадровий переклад та переклад-палімпсест. Найпершою формою АВП був саме переклад титрів у «німому кіно». На початку ХХ століття кіноіндустрія стрімко розвивається (створюють звукове кіно), з'являється потреба експорту та поширення американського продукту в різні куточки світу. Було випробувано різні види перекладу, однак найефективнішими виявилися субтитри та дубльований переклад [20, с. 28]. Таким чином можна стверджувати, що рушійними силами для аналізу та популяризації аудіовізуального перекладу були стрімкий розвиток кіноіндустрії та бажання вивести кіно продукти на світовий ринок.

13

Monika Saraf зазначає, що субтитри (від англ. *subtitling*) – «це процес перекладу розмовного діалогу у вигляді письмового тексту та його показ на екрані» [41]. Це особливий вид аудіовізуального перекладу з власними правилами. Необхідно чітко та правильно визначати кількість слів, які можна використати в одній фразі, а також швидкість показу однієї фрази на екрані, щоб глядач міг швидко прочитати та зрозуміти що відбувається.

Багато хто скаржився на те, що субтитри псують сприйняття фільмів та серіалів, оскільки глядачі концентрують всю свою увагу саме на тексті, а не на тому, що відбувається на екрані. Це призвело до активного пошуку нової форми АВП, яка не просто показуватиме текст на екрані, а допоможе глядачам повністю насолодитися картинкою на екрані та голосами персонажів. Другою формою АВП є дубльований переклад.

У роботі «Audiovisual Translation: Conception, Types, Characters' Speech and Translation Strategies Applied» Nataliia Matkivska висловлює думку про те, що дубльований переклад (від англ. dubbing) – «це різновид міжмовного аудіовізуального перекладу, що передбачає повну зміну звукової доріжки мови оригіналу на цільову (вихідну) мову з метою показу в країнах, де мова оригіналу не є рідною» [37, с. 40]. Однією з проблем при дубльованому перекладі є те, що перекладачу необхідно повністю розуміти, що саме творець аудіо-візуального продукту хотів донести до глядача, щоб зробити найточніший та найдоцільніший переклад.

Щоб зрозуміти особливості дубльованого перекладу необхідно звернутися по допомогу до теорії німецького вченого Т. Herbst [33], яка описана в роботі «Linguistische Aspekte der Synchronisation von Fernsehserien», де виділено три основні рівні еквівалентності перекладеного та оригінального тексту. Рівень синхронності найбільш влучно описує дубльований переклад. Зображення, звуки, рухи персонажів та навіть рухи губ героїв повинні співпадати з цільовим текстом для того, щоб глядачі не відволікалася на неточності та незрозумілості, а цілком цілісно сприймала цільовий продукт та могла отримати задоволення від перегляду фільму, серіалу, тощо. Саме ця

14

особливість робить дубляж складнішим за субтитри, тому що потрібно бути дуже вправним та витратити купу часу, сил та енергії, щоб створити якісний дубльований переклад.

Третій вид АВП – закадровий переклад, який є найменш ефективним, але простішим в створенні, ніж дубльований переклад. Закадровий переклад (від

англ. voice-over – дослівно «мова поверх») – це процес перекладу розмовного діалогу за допомогою накладання перекладеної звукової доріжки на оригінальну, зменшуючи звучання її звуку. Тобто в цьому випадку глядачі чують як перекладений текст, так і голоси зарубіжних акторів. Оригінальний текст звучить тихіше, а перекладений – голосніше. Тоді як при дубльованому перекладі оригінальну доріжку повністю замінюють перекладеним текстом.

Для повної адаптації перекладу фільмів та серіалів почали перекладати не лише репліки персонажів, а також і написи. Цей вид аудіовізуального перекладу є доволі новим. У роботі Клименко Дмитра «Лексикостилістичні особливості відтворення гумору українською мовою (на матеріалі американського ситкому —The Big Bang Theory)» висловлюється думка про те, що «переклад – палімпсест – це переклад візуального матеріалу (написи, титри) в аудіовізуальному тексті при локалізації комп'ютерних ігор, кіно і програмного забезпечення» [13, с. 27]. Тобто оригінальний напис змінюють на перекладений, використовуючи спеціальні програми. Поняття «палімпсест» походить від давньої назви папірусу на якому в давнину стирали текст (з різних причин) і писали новий. Оскільки повна заміна тексту на написах є дуже клопіткою роботою, часто переклад матеріалів поліграфічного характеру подають у вигляді субтитрів. Переклад-палімпсест застосовують з метою перекладу написів, вирізок з газет, тощо, щоб глядачі повністю розуміли все, що відбувається на екрані. Для його виконання потрібно мати не тільки перекладацькі, але й технічні навички.

Отже, АВП – це переклад текстів (скриптів персонажів, звуків, музики, написів, повідомлень, вивісок) кіно продуктів. Цей вид є одним з найскладніших видів перекладу, оскільки перекладач повинен повністю

15

адаптувати перекладений текст (звук) під події на екрані, а також перекладати написи, позначки, повідомлення залежно від контексту. При перекладі фільмів та серіалів перекладач повинен звертати увагу на цілісну картинку, яка з'являється на екрані.

Проаналізувавши особливості АВП, ми дослідили, що основними видами АВП є: субтитри, дубльований переклад, закадровий переклад та переклад палімпсест. Кожен вид має свої особливості та правила. Субтитрування допомагає не лише побачити переклад, а також і почути голос персонажів оригінального тексту, так само як і закадровий переклад. За допомогою дубльованого перекладу можна повністю поринути у світ персонажів з екрану, адже репліки персонажів повністю перекладено та голоси персонажів змінені. Найбільш затратним та найважчим у застосуванні видом АВП є саме дубляж. Незважаючи на це, його застосовують саме тоді, коли хочуть досягти найвищої якості аудіовізуальної продукції. Переклад-палімпсест застосовують з метою перекладу написів, вивісок, повідомлень персонажів.

1.2 Перекладацькі трансформації та їх особливості

Переклад – це дуже складний процес, який вимагає від перекладача безліч вмінь та знань, зокрема розуміння соціологічних, психологічних, лінгвістичних та культурних аспектів. На думку Л. С. Бархударова: «Переклад – це процес заміни мовленнєвого тексту на одній мові мовленнєвим текстом на іншій мові, зберігаючи при цьому змістовність та дотримуючись відповідних правил» [5, с. 8]. Переклад відіграє провідну роль у становленні міжкультурних зав'язків та розумінні культури тієї чи іншої країни. Тому надзвичайно важливо робити адекватний переклад, який не викликатиме труднощів у розумінні та сприйнятті медіа –, інфо – та аудіовізуальних продуктів тієї чи іншої країни.

При перекладі тих чи інших мовних одиниць у перекладачів часто виникають проблеми, особливо, коли текст або висловлювання має властивість неперекладності (коли у вихідній мові відсутній еквівалент оригінального слова). Такі тексти або висловлювання називають лакунами. Лакуна —

16

«відсутність лексичного еквівалента» [19, с. 254] у МП для позначення того чи іншого поняття. Для подолання проблем з лакунами дослідники почали шукати способи, які допоможуть повністю адаптувати американські тексти, фільми,

серіали та телепередачі. Найкращим рішенням було використання перекладацьких трансформацій при перекладі з метою уникнення використання неадекватного перекладу.

Активними дослідниками ПТ є відомі мовознавці 20 століття Л. С. Бархударов [5], В.Н. Комісаров [14], А.Д. Швейцер [28], Я.І. Рецкер [21], С.Б. Фокін [26], Л.М. Науменко та А.Й. Гордєєва [18]. Термін «перекладацькі трансформації» активно використовують різні лінгвісти, а саме Л.С. Бархударов [5], В.Н. Комісаров [14], А.Д. Швейцер [28], Я.І. Рецкер [21]. Однак жоден з них не дійшов до остаточної згоди на позначення цього поняття.

Л.С. Бархударов стверджує, що «ПТ – це численні та якісні перетворення, які використовуються для досягнення перекладацької еквівалентності перекладу всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов» [5, с. 190]. Для того, щоб досягти еквівалентності перекладу, а не використовувати метод буквального перекладу, який у багатьох ситуаціях може бути не доречним, оскільки не завжди при буквальному перекладі вихідний текст звучить граматично та лексично правильно, перекладачі повинні використовувати ПТ, які допомагають знайти аналоги перекладу та уникнути розбіжності у двох мовах. ПТ допомагають досягнути еквівалентності перекладу.

На думку А. Д. Швейцер: «термін «трансформація» використовується в перекладознавстві у метафоричному сенсі. Мається на увазі, відношення між вихідними та кінцевими мовними виразами, про заміну у ході однієї форми вираження іншою» [28, с. 118]. Не варто сприймати термін «трансформація» буквально, оскільки річ йде не про трансформування одного терміну на інший, а про пошук подібного за всіма функціями аналога у МП, яке найкраще описуватиме ЛО мови оригіналу.

У книзі «Теорія перекладу та перекладацька практика» Я. І. Рецкер висловлює думку про те, що ПТ «підпорядковуються логіко-семантичному принципу з урахуванням стилістичних та експресивних факторів» [21, с. 11].

Існують певні принципи з точки зору яких потрібно шукати еквіваленти та аналоги у вихідній мові. Обов'язково потрібно звертати увагу на стилістичні та експресивні фактори, що притаманні тій чи іншій мові для того, щоб підібрати та знайти найбільш підходящий переклад, який повністю передає або нейтралізує експресивність ЛО, а не лише використати набір слів у МП.

На думку С. Б. Фокіна «більшість трансформацій активного стану в пасивний описуються трансформаційною моделлю перекладу. В перекладах текстів публіцистичного та художнього функціональних стилів трансформація може пояснюватися ситуативною моделлю перекладу, особливо часто, якщо вихідне речення є реченням буття. Така трансформація є поширенішою при перекладі текстів художнього та публіцистичного стилів і не зустрічається при перекладі текстів офіційно-ділового стилю. Це підтверджує стилістичну зумовленість застосування різних моделей перекладу» [26, с. 134]. Використання перекладацьких трансформацій притаманне художнім текстам та текстам публіцистичного стилю. При перекладі технічних та текстів офіційно ділового стилю використовують інші методи.

В. Н. Комісаров стверджує, що «перетворення, з допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу у вказаному сенсі, називаються перекладацькими (міжмовними) трансформаціями» [14, с. 104]. На думку В. Н. Комісарова для перетворення та оперування ПТ перекладачі використовують та аналізують саме одиниці, які показують зміст та виражають сказане. Цей факт приводить нас до того, що використання ПТ при перекладі є важливим, оскільки при перетворенні та перекладі одиниць оригінального тексту, можна досягти адекватного перекладу, який буде набагато краще сприйматися цільовою аудиторією.

Узагальнивши думки різних лінгвістів, ми дійшли висновку, що термін «перекладацькі трансформації» можна інтерпретувати по різному, однак один

аспект об'єднує думки усіх лінгвістів. Кожен з вищезгаданих вчених говорить про те, що ПТ – це перетворення тексту та одиниць оригінального тексту на

текст мови перекладу, а також переклад одних мовних одиниць на інші метою якого є пошук еквівалентів та аналогів задля адекватного перекладу, сприйняття вихідного тексту та подолання неперекладності лакунів. Тобто ПТ – це повна заміна форми та вигляду перекладеного тексту, речення чи слова, за умови, що словникова відповідність структури відсутня.

Існує два типи ПТ:

1) Зміна лише форми:

- Транслітерація;
- Транскрипція;
- Переклад слово в слово.

2) Зміна значення:

- Граматичні перетворення;
- Лексичні (семантичні перетворення);
- Складні (лексико-граматичні перетворення).

Транслітерація та транскрипція схожі у використанні, однак присутні певні відмінності. Перекладачі використовують ці два методи, коли у вихідній мові відсутній еквівалент до власних назв, назв газет, періодичних видань чи певних понять, які невідомі у вихідній мові.

Транслітерація – це передача англійського поняття, терміну та написання його літерами українського алфавіту або навпаки, зазвичай цей процес відбувається без врахування вимови. Наприклад, Texas – Техас, Walter – Вальтер [11]. Транскрибування полягає у передачі терміну, поняття так, як воно вимовляється, тобто з фонетичної точки зору. Наприклад, Brighton – Брайтон, New York – Нью-Йорк [11].

Транслітерація та транскрибування відносять до найпростіших способів трансформацій та використовуються при перекладі власних назв. Якщо перекладачам потрібно перекладати фразеологізми, ЛО, потрібно

використовувати види перекладу, що приводять до повної заміни значень. У такому випадку перекладачі активно використовують ПТ.

Вчені-лінгвісти активно досліджують ПТ. Кожен з вчених намагається показати, описати та проаналізувати види ПТ зі своєї точки зору. У нашій роботі ми розглянемо відомі та найбільш використовувані класифікації, а детальніше проаналізуємо та розкриємо особливості лексичних та стилістичних трансформації. У більшості класифікацій описано саме лексичні та граматичні трансформації.

У роботі «Мова та переклад» Л.С. Бархударов стверджує, що існує 4 види ПТ [5, 78-142]:

1) Перестановки – це зміна порядку слів, членів речення, а також мовних одиниць у реченні. Оскільки в англійській та українській мовах, згідно з правилами, різний порядок слів у реченні, часто перекладачам доводиться використовувати метод перестановки з метою кращого сприйняття вихідного тексту. Наприклад:

«*A boy came into the room...*

В кімнату зайшов хлопчик» [5, с. 118-119].

2) Заміна – це процес перебудування речення, мовних одиниць, граматичних структур, форми слів, частин речення і т.д. Цей вид, на думку Л. С. Бархударова є найбільш поширеним серед ПТ. До заміни вчений також відносить: а) Конкретизацію; б) Генералізацію; с) Заміну форми слова; d) Заміну членів речення; е) Антонімічний переклад; f) Компенсацію; Як приклад заміни можна проаналізувати переклад ось цього речення:

«*At first the bird hung in my grandfather's room, but soon **he** outlawed it to our attic, because **it** began to imitate **him**...*

*Спочатку він завісав в кімнаті діда, але скоро **дід** вигнав його до нас на горище, бо **шпак**, навчився дразнити **дідуся** ... (М. Горький, Дитинство, VII)» [5, с. 120-137].*

3) Додавання – використовують при перекладі текстів для того, щоб пояснювати невідомий термін або інформацію, оскільки існує

безліч процесів, які відбуваються в Англії та є звичними для англійців, однак українцям вони зовсім невідомі. Наприклад:

«...for dessert you got Brown Betty, which nobody ate... (J. Salinger, *The Catcher in the Rye*, Ch. 5)

... на солодке - «руда Бетті», **пудинг з патокою**, тільки його ніхто не їв...» [5, с. 78].

Додавання використовують з метою «додавання» слів, які були опущені в оригінальному тексті, але при їх відсутності перекладений текст втрачає сенс або виглядає граматично неправильно, а також з метою знаходження «підходящого слова» в контексті вихідної мови. Наприклад:

««Her English is not very good», I said. «I'm afraid my French is awful». (G. Greene, *The Quiet American*, II, I)

Вона погано знає англійську, - сказав я. - **Боюся, що я дуже погано розмовляю французькою»** [5, с. 138-139].

4) Опущення – це протилежний за використанням вид до додавання. Елементи тексту, слова, мовні одиниці опускають, ніби «видаляють з тексту». За словами Л. С. Бархударова: «При перекладі опущенню найчастіше піддаються слова, що є семантично надмірними, тобто ті, які виражають значення, які можуть бути вилучені з тексту» [5, 141]. Тому що й без їх допомоги зрозуміло про що йдеться. Наприклад:

«**The bold and courageous struggle of the working class and its Communist Party carried the day.** ("Daily World", 20.11.73)

Мужня боротьба робітничого класу і його комуністичної партії увінчалася успіхом» [5, 142].

Якщо говорити про класифікацію відомого вченого В.Н. Комісарова, то на відміну від Л.С. Бархударова він виділяє більший спектр видів ПТ [14]:

1) Технічні прийоми перекладу. До них відносяться: переміщення, додавання та опущення.

2) Лексичні ПТ. До них вчений відніс такі типи як: транскрипція, транслітерація, калькування;

3) Граматичні трансформації, а саме: синтаксичні уподібнення, граматичні заміни;

4) Лексико-семантичні заміни. До них відносяться: конкретизація, генералізація, модуляція;

5) Лексико-граматичні заміни. До них відносяться: антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), компенсація.

Я. Рецкер у свою чергу поділяє ПТ лише на 2 види, не беручи до уваги опущення, додавання, перестановку та транспозицію [21]:

1) заміну членів речення та частин мови вчений відносить до *граматичних трансформацій*;

2) компенсацію, антонімічний переклад, конкретизацію, смисловий розвиток, цілісне перетворення, диференціацію значень та генералізацію до *лексичних трансформацій*.

Деякі вчені окремо виділяють ще один вид ПТ – стилістичні трансформації. Зокрема, Л.П. Науменко та А.Й. Гордєєва у книзі «Практичний курс перекладу» [18] аналізують СТ та поділяють їх на такі види: 1) Логізація;

2) Експресивація;

3) Модернізація;

4) Архаїзація.

Проаналізувавши класифікації відомих лінгвістів, ми дійшли висновку, що кожен вчений розглядає ПТ зі своєї точки зору, виділяючи різні види. У нашій роботі ми аналізуємо саме лексичні та стилістичні засоби та трансформації, тому ми вирішили підсумувати всі класифікації та побудувати єдину систему поділу ЛТ. Стилiстичні засоби розглянемо на прикладі

класифікації Л.М Науменко та А.Й. Гордєєвої. Для того, щоб детально проаналізувати лексичні засоби ми виділили основні аспекти ЛТ:

а) додавання; б) опущення; с) перестановка; д) заміна; е) транскрипція; ф) транслітерація; г) калькування; ґ) генералізація; і) конкретизація; j) антонімічний переклад; к) описовий переклад.

1.2.1 Лексичні засоби перекладу

Як вже було вище сказано, при перекладі у перекладачів виникають труднощі, а особливо, якщо справа стосується не лише тексту, а цілої кінострічки. Адже кіно текст містить у собі не лише вербальні, а також і невербальні компоненти, які потрібно вміти правильно трактувати та перетворювати в адекватний переклад. Ця особливість робить переклад фільмів та серіалів одним з найскладніших видів перекладу. Перекладачі знайшли спосіб покращення якості перекладу за допомогою ПТ. Умовно ПТ можна поділити на лексичні, стилістичні та граматичні групи. У цьому підрозділі ми хочемо узагальнити дослідження лексичних засобів перекладу.

У роботі «Мова та переклад» Л.С. Бархударов висловлює думку про те, що «при лексичних замінах відбувається заміна окремих лексичних одиниць (слів і стійких словосполучень) мови оригіналу лексичними одиницями вихідної мови, які не є їх словниковими еквівалентами, тобто, взяті ізольовано, мають інше референційне значення... Найчастіше тут зустрічаються три випадки - конкретизація, генералізація і заміна, заснована на причинно наслідкових відносинах (заміна слідства причиною і причини наслідком)» [5, с. 130]. Визначення вченого вказує на те, що при лексичних трансформаціях перекладач не просто шукає еквівалент у словнику, а аналізує слова та використовує різні методи для того, щоб знайти слово чи словосполучення, яким можна якнайкраще описати лексичні одиниці мови оригіналу.

У попередньому розділі ми говорили про те, що після аналізу класифікацій вчених-лінгвістів, ми вирішили створити єдину систему поділу ЛТ за допомогою якої описуємо теоретичні засади лексичних засобів перекладу

у нашій науковій роботі. Отож, основні види ЛТ: а) додавання; б) опущення; с) перестановка; д) заміна; е) транскрипція; ф) транслітерація; г) калькування; ґ) антонімічний переклад; к) описовий переклад.

генералізація; і) конкретизація; j) антонімічний переклад; k) описовий переклад. Перші шість видів, а саме: додавання, опущення, перестановка, заміна, транскрипція та транслітерація, ми детально описали в попередньому підрозділі. У цьому підрозділі ми хочемо детально розглянути саме калькування, генералізацію, конкретизацію, антонімічний та описовий переклад.

Калькування (анг. calque/loan/ verbal/literal/ word-for-word translation) – це вид ЛТ, який використовують з метою буквального/дослівного перекладу; «Це спосіб передачі денотативного значення ЛО МО без збереження звукової або орфографічної форми, але з відтворенням структурної її моделі» [18, с. 9]. Дуже часто його описують як метод перекладу для якого використовують перше значення ЛО в словнику, наприклад: *mother* - матір, *blue* – синій, *waterfall* – водоспад.

На думку Л.М. Науменко та А.Й. Гордєєвої конкретизація (англ. concretization) – «це лексико-семантична трансформація, внаслідок якої видову назву перекладають родовою, або слово з ширшою семантикою в МО заміняють на слово з вузькою семантикою в МП» [18, с. 22]. У роботі Л.С. Бархударова «Мова та переклад» можна знайти схоже визначення. Л. С. Бархударов зазначає, що «заміна слова або словосполучення МО з більш широким референціальним значенням словом або словосполученням МП з більш вузьким значенням» називається конкретизацією [5, с. 130]. Проаналізувавши думки різних вчених, ми дійшли висновку, що конкретизація – це заміна ЛО МО, яка залежно від контексту, має багато значень на ЛО МП, яке має вузьке значення та краще описує конкретну ситуацію.

Конкретизацію, зазвичай, застосовують в ситуаціях, коли семантика ЛО в оригінальному тексті набагато ширша, ніж семантика ЛО МП, такими словами є: *business, to come, to go, to be, to make, a thing* [35]. Якщо порівняти два речення: «*The book is on the table.* – Книга **лежить** на столі. *The picture is*

on the wall. – Картина **висить** на стіні» [15, с. 131], можна помітити, що в

англійському варіанті використано одне дієслово *to be*, яке описує багато процесів української мови, зокрема *бути, знаходиться, лежати, висіти...* Для того, щоб повністю розкрити значення дієслова *to be* перекладач конкретизує це поняття, використовуючи переклад «*висіти*» при перекладі речень, звертаючи увагу на контекст.

Генералізація (англ. *generalization*) має протилежне значення до конкретизації, а саме заміна ЛО з вузьким значенням на ЛО з більш широкою семантикою. Л.М Науменко та А.Й. Гордєєва зазначають, що генералізація - «це лексикосемантична трансформація, внаслідок якої слово з вузькою семантикою в МО заміняють на слово з ширшою семантикою в МП, або видову назву перекладають родовою, напр.: *a sparrow – пташка; The water flows from the openings into two basins. – Вода витікає через отвори у дві ємкості*» [18, с. 24].

Антонімічний переклад (англ. *antonymous translation*) – це заміна негативної конструкції стверджувальною або навпаки, а також переклад слів з негативним значенням – позитивним або навпаки. Наприклад: «*She wasn't looking too happy. Вигляд в неї був доволі нещасний. I don't hate too many guys. Я дуже мало кого ненавиджу. Keep the child out of the sun. Не тримайте дитину на сонці*» [15, с. 135-136]. Існує три види антонімічного перекладу: «негативація (*small – невеликий, Remember! – Не забудь!*), позитивація (*unbroken – цілий, unkind – злий*) та анулювання двох негативних компонентів (*not impossible – можливий*)» [18, с. 15].

Описовий переклад (англ. *descriptive translation*) – це спосіб передачі без еквівалентної лексики МП, пояснюючи значення ЛО, тобто фактично, використовуючи дефініцію (значення) ЛО. Наприклад: *a yes-person – людина, яка завжди зі всіма бездумно погоджується* [35]. Можна розглянути приклади описового перекладу української без еквівалентної лексики англійською мовою. Оскільки борщ – це українська народна страва, до назви страви відсутній еквівалент в англійській мові, тому борщ можна перекласти описовим

методом - *beetroot and cabbage soup*, тобто суп з буряку та капусти. Однак варто

зазначити, що також часто при перекладі назви «борщ» використовують транскрипцію «borsch» [31]

Проаналізувавши основні види ЛТ, ми дійшли висновку, що кожен вид – важливий і вимагає неабияких зусиль перекладача, тому що необхідно правильно розпізнавати ЛО, звертати увагу на контекст і шукати логічний шлях передачі та заміни ЛО оригінального тексту на ЛО перекладеного тексту. Дуже важливо знати кожен вид ЛТ для того, щоб уникати непорозумінь та неадекватного перекладу. ЛТ допомагають конкретизувати, генералізувати, описувати та змінювати ЛО задля адекватного перекладу.

1.2.2 Стилiстичнi засоби перекладу

Одним з найскладнiших завдань перекладача є передача стилiстичних особливостей оригiнального тексту. Для того, щоб доцiльно адаптувати текст лiнгвiсти дослiджують та аналізують СТ. Стилiстичнi засоби розглянемо на прикладi класифiкацiї Л.М Науменко та А.Й. Гордєєвої [18]. На думку вчених Л.М Науменко та А.Й. Гордєєвої СТ – це «такі способи перекладу, за допомогою яких перекладач змiщує стилiстичнi акценти, нейтралiзуючи або, навпаки, актуалiзуючи конотативнi вiдтiнки значення, або ж адаптуючи мову перекладу до стилiстичних норм, прийнятих у МП» [18, с. 31]. Як вже було вище зазначено вченi подiляють СТ на:

а) Логiзацiю; б) Експресивацiю; с) Модернiзацiю; д) Архаїзацiю. а) Логiзацiя (англ. logization) – це такий спiсiб перекладу за допомогою якого вiдбувається переклад емоцiйно-експресивної одиницi МО за допомогою її стилiстично нейтрального вiдповiдника у МП, «що усуває або послаблює естетичну функцiю першотвору» [18, с. 32]. Тобто можна стверджувати, що за допомогою логiзацiї перекладач пiдбирає нейтральний вiдповiдник до емоцiйно-експресивної ЛО МО, оскiльки емоцiйно-експресивнi вiдповiдники вiдсутнi у МП або перекладач хоче послабити емоцiйнiсть висловлювання, використавши нейтральний вiдповiдник. Прикладами цього способу перекладу можуть бути: «*chick*, sl. – дiвчина, *bucks* – долари, *bungalow* – будинок» [18, с.

32]. Хоча, якщо проаналізувати сленгові вирази української молоді, часто можна почути такі запозичені слова та вирази як: ціпка («*фамільярно-ласкаве називання жінки, дівчини*» [24]) (від англ. *chick*), бакси (від англ. *bucks*), бунгало (від англ. *bungalow*).

б) Другий спосіб СТ – експресивація. Цей спосіб є повністю протилежним за використанням та значенням до логізації. Експресивація (від англ. *expressivation*) – це метод перекладу за допомогою якого перекладач підбирає емоційно – експресивний відповідник МП до нейтральної ЛО МО. Оскільки існує безліч слів та синонімів, якими можна описати одне й те ж саме поняття українською мовою та надати більшого емоційного та культурного колориту, перекладачі використовують метод експресивації [18, с. 33]. Наприклад: *to go* – чимчикувати, *woman* – газдиня («господарка» [24]), *house* – хата, *coat* – кожух, *jacket* – свита, жупан («старовинний верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром та позументом, що був поширений серед заможного козацтва та польської шляхти» [24]), *cigarette* – самокрутка.

с) Наступні два види СТ, а саме модернізація та архаїзація є також протилежними за використанням та значеннями. Модернізація (від англ. *modernization*) – це спосіб перекладу за допомогою якого перекладач замінює ЛО МО, а саме застарілі слова, архаїзми, маловживану лексику на більш сучасні відповідники МП для того, щоб зберегти естетичну функцію перекладу. Цей спосіб перекладу послаблює естетичні функції першотвору. Наприклад: «*ait* - заст. острівець, *yeoman* - іст. фермер» [18, с. 34]. Якщо брати до уваги граматичні зміни, то перекладач змінює застарілі форми та структури на нові, наприклад: «*Methinks*. - Я думаю. ***Would be you so kind as to supply us with additional information.*** - **Надайте нам, будь ласка, додаткові відомості**» [18, с. 34].

д) Архаїзація (*arhaization*) є протилежним поняттям до модернізації. За допомогою архаїзації сучасні загальноживані ЛО перекладають застарілими, архаїчними ЛО або словами-історизмами для того, щоб краще відтворити історичний колорит або ж для показу історичних подій тієї чи іншої епохи,

наприклад: «а *man* – газда, а *lady* – бояриня» [18, с. 34]. Якщо брати до уваги граматичні зміни, то за допомогою даного способу перекладу відбувається заміна синтаксичних форм та структур граматичними формами та структурами різних епох, часів, які є характерними для них, наприклад: «*Don't hesitate to apply for further information.* - **Якщо Ваша ласка**, надайте нам додаткову інформацію» [18, с. 34].

Проаналізувавши особливості СТ, ми дійшли висновку, що вони використовуються з метою надання емоційно-експресивного та естетичного значення ЛО МП; задля ліквідації емоційно-експресивного відтінку та пошуку нейтрального відповідника; задля нейтралізації застарілих форм, або ж навпаки для того, щоб надати тексту МП історичного відтінку. Використання того чи іншого способу перекладу залежить від контексту та шляху передачі ЛО МП.

1.2.3 Лексичні та стилістичні засоби при перекладі фразеологізмів

Персонажі фільмів та серіалів активно використовують ФО, які активно вживаються у щоденному спілкуванні. Саме цей факт і призводить до необхідності адекватного перекладу фразеологізмів у кіно продуктах. Проблема перекладу ФО продовжує привертати увагу вчених-лінгвістів з різних куточків світу, які активно досліджують предмет, проблеми даної науки та описують особливості перекладу ФО у власних роботах.

У роботі «Особливості перекладу в американському ток-шоу *The Tonight Show Starring Jimmy Fallon* (Джиммі Феллона «Сьогодні ввечері»)» ми дослідили, що «активними дослідниками фразеології ХХ століття були Поливанов Є. Д., Анічков І. Є., Ларін Б. А. В. В. Виноградов у власних роботах зумів чітко сформулювати завдання, поняття та обсяг фразеології. Послідовниками В. В. Виноградова були В. П. Жуков, А. В. Кунін, А. І. Смирницький, Н. М. Шанський» [2, с. 7-8].

«Активними дослідниками англо-американської фразеології були А. Маккей (A. Makkaï), Дж. Б. Флорес д'Аркас (Giovanni B. Flores d'Arcais) Крістіна Каччіарі (Christina Cacciari), Сем Глюксберг (Sam Glucksberg), Розмарі

на розвиток та становлення фразеології як окремої дисципліни» [2, с. 7-8]. Таким чином, огляд теоретичних праць свідчить, що дослідження фразеології є популярним серед багатьох дослідників.

Існує безліч визначень на поняття фразеологізм. Вчені не можуть дійти до спільної думки, даючи власні пояснення. За визначенням К. Я. Авербух, фразеологізм – це «стале, відтворюване в мовленні словосполучення або речення, в якому повністю або ж частково значення є переосмисленим» [1, с. 10].

Проаналізувавши думки багатьох лінгвістів, ми дійшли висновку, що фразеологізми – це стійкі сполучення, іноді їх ще називають крилатими висловами того чи іншого народу, які мають самостійні значення; їх складно перекладати дослівно, тому що дослівний переклад може збити глядачів та читачів з пантелику та не передати повного значення ФО. Саме тому переклад ФО викликає у перекладачів неабиякі труднощі.

Основні проблеми перекладу фразеологізмів:

1) Невміння помічати ФО та їх дослівний переклад – одна з основних помилок перекладача. Часто фразеологізми сприймають як вільне поєднання слів, яке намагаються перекласти методом калькування. Як наслідок, таке сприйняття змушує перекладачів допускати грубі помилки, які не лише змінюють сенс висловлювання, а також повністю його спотворюють. Наприклад: «*When I was going to take part in that contest, he told me: «Break a leg!»*» [35] – Коли я збирався взяти участь у тому змаганні, він сказав мені: «**Зламай ногу**!» (замість – Коли я збирався взяти участь у тому змаганні, він сказав мені: «**Щастя!**» АБО Коли я збирався взяти участь у тому змаганні, він **побажав мені удачі**. АБО Коли я збирався взяти участь у тому змаганні, він побажав мені: Ні пуху, ні пера). «*We need to get environmentalists and businesses on the same page to improve things*» [35]

щоб покращити ситуацію. (замість – нам потрібно налаштувати екологів та підприємства **на одну хвилину**, щоб покращити ситуацію). 2) Друга складність, яка переслідує перекладача – це невміння аналізувати ФО залежно від контексту. Перекладач повинен підбирати варіант перекладу, враховуючи контекст. Дуже часто це викликає проблеми, оскільки вираз може бути вжито з різним підтекстом, зокрема з відтінком іронії, сарказму, щастя, роздратування, злості або образи. Дуже важливо вміти правильно аналізувати всі аспекти вживання ФО залежно від контексту.

3) Більшість англійських фразеологізмів є багатозначними. Дуже важливо уважно аналізувати контекст та підходити ситуативного до вживаної фрази. Наприклад: вираз *to take the floor* в політичній сфері означає *взяти слово, виступити*, а в розмовній мові – *підняти танцювати*. Залежно від ситуації *you never can tell* можна перекласти як *ніколи не знаєш як буде, заздалегідь ніколи не здогадаєшся*, а також *хто ж його знає* [35].

Отже, при перекладі ФО потрібно враховувати те, що фразеологічні одиниці є багатозначними, саме через це потрібно вміти правильно їх аналізувати та підбирати варіанти перекладу залежно від контексту. Також дуже важливим для перекладача є вміння розпізнавати фразеологізми, не плутаючи їх з вільними висловлюваннями і перекладати їх, використовуючи як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні чинники, а саме застосовувати знання ментальності, культури, звичаїв та традицій носії мови. Перекладач, розуміючи сенс висловлювання, може використовувати різні прийоми та способи перекладу.

Зростаючий інтерес до використання фразеологізмів та розмовної лексики, який проявляється у щоденному спілкуванні, телевізійних програмах, фільмах та серіалах підштовхнув дослідників та перекладачів до пошуку різних способів перекладу ФО, тому що саме переклад фразеологізмів є однією з

перекладу фразеологізмів Я. І. Рецкер у «Теорії перекладу та практиці перекладу» стверджує, що «для адекватного перекладу ФО перекладач повинен аналізувати всі значення фразеологізмів, передавати їх емоційно-експресивні функції і, крім того, розбиратися в основних теоретичних питаннях фразеології» [21, с. 145].

ФО умовно можна поділити на дві групи:

1. ФО, що мають еквіваленти в українській мові. До цієї групи можна віднести українські прислів'я, висловлювання та стійкі словосполучення, які за граматичним та стилістичним забарвленням відповідають англійським ФО. Наприклад: *to take the bull by the horns* – взяти бика за роги; *Bite one's tongue* – прикусити язика; *Kill time* – вбити час; *to be gathered to one's fathers* – відправитися до прабатьків; *to die*; *to be behind the times* – відставати від часу; *to get dizzy with success* – відчуття запаморочення від успіхів; *you live and learn* – вік живи — вік учись [10, 27, 39].

2. ФО, що не мають еквівалентів в українській мові, інакше їх можна назвати – без еквівалентні фразеологічні одиниці. В англійській мові існує дуже багато ФО до яких складно підібрати відповідники в українській мові, тому що ці реалії відсутні в нашій мові. Наприклад: *like a cat on a hot tin roof* – бути не в своїй тарілці; *To eat like a horse* – мати вовчий апетит; як за себе кидати; аж за вухами лящить; *To hear something straight from the horse's mouth* – отримати інформацію з першоджерела, почути з перших рук, з надійного джерела [10, 25].

Якщо говорити про класифікації вчених-лінгвістів за якими поділяють та аналізують способи перекладу фразеологізмів, то їх існує безліч, тому що кожен з вчених намагається показати, описати та проаналізувати їх зі своєї точки зору. Детальніше проаналізуємо лексико-стилістичні засоби при перекладі ФО. У власній книзі «Переклад з англійської російською мовою» [7] Ж. А. Голікова описує наступні способи перекладу фразеологізмів:

1. Фразеологічний переклад:

– переклад за допомогою фразеологічного аналога – нефразеологічний переклад;

2. Лексичний переклад;

3. Калькування;

4. Описовий переклад;

5. Вибірковий переклад.

1. Фразеологічний переклад, а саме переклад за допомогою фразеологічного еквівалента. Еквівалент (*лат. aequivalens — рівноцінний*) – одиниця мови, яка є рівноцінною за функціями та використанням до іншої одиниці мови. Тобто фразеологічний еквівалент МП повинен відповідати ФО МО за значенням та стилістичним забарвленням, наприклад: *to be in someone else's skin* – бути в чийсь шкірі; *to play with fire* – грати з вогнем; *the bitter truth* – гірка правда; *in the seventh heaven* – на сьомому (десятому) небі [25, 27].

Фразеологічних еквівалентів можна знайти досить багато, особливо, якщо ФО походить від якої-небудь третьої мови, зокрема латинської або грецької. Наприклад: *the Augean stables* – Авгієві стайні (дуже брудне місце, яке потрібно прибрати перед початком будь-якої роботи); *alpha and omega* – альфа та омега (початок та кінець); *the Trojan horse* – троянський кінь, *an Adam's apple* – Адамове яблуко [27]. Дуже важливо правильно аналізувати ФО, оскільки часто можна помітити, що коли один і той самий ФО запозичують різними мовами, то значення може змінюватися, тому необхідно ретельно все перевіряти. Якщо перекладач погано перевірить значення тих чи інших ФО, то може виникнути ситуація, що вони стануть його «помилковими друзями» (тобто за формою ФО однакові, але їх зміст відрізняється) і якість перекладу буде під сумнівом.

Приклади можна знайти у статті А. Л. Коралова «Обережно - фразеологізм»: англійський фразеологізм *wind in the head* означає *пуста уява, зазнайство*, а український відповідник *вітер в голові* – *приймати виважені рішення*; *see eye to eye (with smb.)* – *бути повністю згодним з кимось*, а не

бачитися віч-на-віч; stretch one's legs – розім'яти ноги, прогулятися, а не протягнути ноги; stew in one's own juice – страждати через свою власну

32

дурість, розсьорбувати кашу, яку сам заварив, а не варитися у власному соку
[15, с. 3].

Наступним видом перекладу є переклад за допомогою фразеологічного аналога – нефразеологічний переклад. Якщо у МП відсутній ФО до МО, то перекладач намагається підібрати фразеологізм, що має таке ж значення. Наприклад: «*to be born with a silver spoon in one's mouth – народитися в сорочці, a bird in the hand is worth two in the bush – краще синиця в руках, ніж журавель у небі*» [9, с. 116].

2. Калькування. Цей вид перекладу ми детально розглядали у попередньому розділі нашої роботи, однак зараз ми хочемо детальніше проаналізувати його на прикладі перекладу ФО. Спосіб калькування можна назвати буквальним перекладом, тобто, якщо у МП відсутній фразеологічний еквівалент та аналог, то можна перекласти ФО дослівно. На думку Л. Ф. Дмитрієвої калькування при перекладі ФО можна застосовувати за умови, якщо перекладений фразеологізм легко сприймається українським читачем або глядачем, виглядає природньо та не створює враження невластивих загальноприйнятих норм української мови [8, с. 42].

Таким чином можна стверджувати, що спосіб калькування можна застосовувати лише тоді, коли образність виразу є цілком зрозумілою для глядача або читача та цілком чітко та зрозуміло доносить зміст всього фразеологізму. Наприклад: «*not to climb for a word into one's pocket – не лізти за словом до кишені; Rome was not built in one day – Рим будувався не один день*» [9, с. 117].

Для того, щоб краще адаптувати ФО, перекладачі дуже часто при дослівному перекладі використовують уточнюючі фрази, зокрема: «Як кажуть в Україні», «Як говорить англійське прислів'я». Наприклад: при перекладі речення «*It was raining cats and a little puppy got on my page*» можна з легкістю

використати уточнюючу фразу та сказати: «*Був такий дощ, ніби, як кажуть англійці, з неба сипалися кішки і собаки, і одне маленьке щеня впало мені на сторінку*» [42, с. 77].

33

3. Якщо при перекладі ФО не можливо використати дослівний переклад, підібрати фразеологічний еквівалент або аналог, можна скористатися описовим перекладом. Цей вид перекладу допомагає не просто перекласти, а описати, а також пояснити зміст фразеологізму. При описовому перекладі перекладач використовує пояснення, порівняння, опис, тлумачення, дефініції, тобто все, що може допомогти коротко та чітко описати та пояснити ФО. Наприклад: «*a skeleton in the cupboard* – сімейна таємниця; неприємність, прихована від сторонніх; *grin like a Cheshire cat* – посміхатися на весь рот; *the real McCoy* – відмінна річ, щось дуже цінне; *give a wide berth* – уникати, ухилятися» [23].

Таким чином можна дійти висновку, що основними способами перекладу фразеологізмів є передача фразеологізму за допомогою фразеологічного еквівалента; фразеологічного аналога; калькування (дослівний переклад); описовий та лексичний переклад. Проаналізувавши роботи вчених, присвячених перекладу, ми дійшли висновку, що при перекладі ФО необхідно звертати увагу на всі особливості та уважно аналізувати фразеологізми залежно від контексту. Знання фразеологізмів та особливостей їх перекладу значно полегшує сприйняття сучасних фільмів та серіалів. Використання фразеологізмів в розмовній мові допомагає зробити її більш виразною.

У першому розділі було досліджено особливості АВП, проаналізовано особливості, а також основні відмінності кожного з видів АВП, а саме субтитри, дубльований переклад, закадровий переклад та переклад – палімпсест. Було вивчено перекладацькі трансформації, а саме граматичні, лексичні та стилістичні та охарактеризовано їх на прикладі класифікацій вчених лінгвістів. Проведено аналіз та систематизацію ПТ. Досліджені основні характеристики кожного з видів, особливу увагу було приділено таким видам як ЛТ та СТ. Описано особливості та проблеми перекладу ФО, а також детально

РОЗДІЛ II

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АМЕРИКАНСЬКОГО СЕРІАЛУ «RIVERDALE» (2017)

2.1 Аудіовізуальний переклад американського серіалу «Riverdale»

Фільми та серіали відіграють провідну роль у міжкультурному спілкуванні та вивченні культури та особливостей тієї чи іншої країни. Цей факт спонукає філологів до аналізу перекладу кінопродукції. Основними формами АВП є субтитри, дубльований, закадровий переклад та переклад – палімпсест. У нашій науковій роботі, ми досліджуємо АВП на прикладі американського серіалу «Riverdale». Аналізований серіал перекладено та представлено різними формами АВП, а саме субтитрування, дубльований та закадровий переклад. Переклад-палімпсест не використано, тому написи та вивіски подано методом субтитрування. Дубльований та закадровий переклад відповідає правилам оформлення перекладу, а саме синхронність фраз та губ персонажів. При аналізі перекладу субтитрів, ми помітили, що перекладач та людина, яка оформлює субтитри звернули увагу на всі правила, яких потрібно дотримуватися при субтитруванні:

- 1) *Розділові знаки.* При субтитруванні американського серіалу «Riverdale» у декількох фразах допущено орфографічні помилки, зокрема пропущено коми, але в загальному розділові знаки розставлено правильно (див. Додаток А). Важливо правильно ставити розділові знаки, адже вони допомагають краще зрозуміти емоції персонажів. Глядачам необхідно розуміти де було поставлено запитання, де пауза і т.д., а також – це показник якості субтитрів.
- 2) *Розмір та шрифт тексту.* При субтитруванні американського серіалу «Riverdale» використано стандартний шрифт (Times New Roman 14). Розмір субтитрів не перевищує 10 % від розміру картинки. Текст не

перекриває зображення. Кількість символів у одному рядку не перевищує 40 знаків (в середньому) (див. Додаток А).

- 3) *Розміщення субтитрів.* Субтитри розміщено знизу, по центру (див. Додаток А). Правильна позиція субтитрів – знизу, по центру екрану. Іноді – знизу, зліва.

Недотримання вищезазначених пунктів погіршує сприйняття та якість субтитрів. Необхідно не лише добре знати мову перекладу та оригіналу, регіональні особливості тієї чи іншої країни, а також правила та особливості оформлення для доцільного використання субтитрів. Проаналізувавши форми АВП при перекладі американського серіалу «Riverdale», ми дійшли висновку, що всі вимоги дотримано.

2.1.1 Порівняння перекладу субтитрів та закадрового перекладу Для аналізу перекладу було обрано 10 хвилинний фрагмент першого сезону першої серії американського серіалу «Riverdale» українською та англійською мовами. Для порівняння та дослідження особливостей видів АВП при перекладі американського серіалу «Riverdale» було обрано переклад субтитрів та закадровий переклад українською мовою.

Варто нагадати, що основними видами СТ є: а) Логізація; б) Експресивація; с) Модернізація; d) Архаїзація. Основними видами ЛТ є: а) додавання; б) опущення; с) перестановка; d) заміна; е) транскрипція; f) транслітерація; g) калькування; h) генералізація; і) конкретизація; j) антонімічний переклад; k) описовий переклад.

Проаналізувавши 160 реплік персонажів англійською мовою та їх переклад українською мовою, було визначено, що 57 реплік (а це 36 % від загальної кількості проаналізованих реплік) було перекладено по різному, використовуючи різні методи та трансформації при перекладі субтитрів та закадровому перекладі серіалу. У таблицях подано переклад реплік персонажів при закадровому перекладі та при перекладі субтитрів, а знизу описано методи перекладу, що було використано при перекладі та відмінності між перекладом.

Усі репліки персонажів англійською взято з сайту 8flix [40], а їх переклад українською мовою з сайту film-ua.com [22].

Таблиця 1

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
Jughead: «Our story is about a town, a small town, and the people who live in the town » [40].	«Це історія про місто, маленьке місто і людей, які живуть у ньому » [22].	«Це історія про місто, маленьке місто і людей, які тут живуть» [22].

При перекладі субтитрів та закадровому перекладі було використано ЛТ, а саме метод заміни. При закадровому перекладі перекладачі замінили вираз *in the town* на *у ньому*, а при перекладі субтитрів – *тут*. Інші ЛО було перекладено методом калькування (див. Таблиця 1). Використавши метод калькування, можна було б перекласти вираз *in the town* як *у місті*, однак тоді перекладач використав би тавтологію.

Таблиця 2

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Get closer, though , and you start seeing the shadows underneath » [40].	«Але, якщо підійти ближче – можна побачити приховану темряву » [22].	«Але, якщо підійти ближче можна побачити усі його тіні » [22].

При перекладі субтитрів та закадровому перекладі було використано метод перестановки. Оскільки в українській мові *якщо* повинно стояти перед умовою *підійти ближче*, то перекладачам при перекладі довелося переставити *якщо* у реченні відповідно до правил МП. У МО *though*, згідно з правилами

англійської мови, не може стояти на першому місці, тому воно стоїть після *get closer* (*підійти ближче*). При перекладі субтитрів та закадровому перекладі також було використано метод калькування. При закадровому перекладі

37

перекладачі переклали *shadow* як *темрява*, а при перекладі субтитрів – *тінь*. *Underneath* при закадровому перекладі було перекладено методом калькування – *прихована*, а при перекладі субтитрів використано метод заміни - *усі його міні*. При перекладі *shadows underneath* було використано метод перестановки, як при закадровому, так і при перекладі субтитрів: *приховану темряву* та *усі його міні*.

Таблиця 3

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
« And our story begins, I guess , with what the Blossom twins did this summer» [40].	« Історія починається, певно , з того що сталося із близнюками Блоссом цього літа» [22].	« Історія починається, думаю , з того що зробили близнюки Блоссом цього літа» [22].

При перекладі субтитрів та закадровому перекладі було використано метод опущення. У МО використано *and our story*, яке можна було б перекласти як *і наша історія*, однак з контексту зрозуміло про яку історію йдеться, тому перекладачі вирішили опустити *and our*, переклавши лише слово *story*. Опущено займенник *I*. При перекладі *guess* було використано метод калькування, але використано різні слова, при закадровому перекладі: *певно*, при перекладі субтитрів: *думаю*. При перекладі *what the ... twins did* перекладач закадрового перекладу використав метод заміни та перестановки. Активний стан МО змінено на пасивний стан в МП, порядок слів також змінено: *що сталося із близнюками...* Тоді як при перекладі субтитрів було використано метод калькування, а також перестановки (змінено порядок слів). Замість *що близнюки зробили* було перекладено *що зробили близнюки*. При перекладі

власної назви, а саме прізвища персонажів перекладачі використали метод транскрибування (див. Таблиця 3).

Таблиця 4

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Riverdale Police dragged Sweetwater River for Jason's body, but never found it» [40].	«Рівердейльська поліція вишукувала тіло Джейсона у річці Світвотер, але його так і не знайшли» [22].	«Рівердейльська поліція обшукувала річку Світвотер на предмет тіла Джейсона, але його не знайшли» [22].

При перекладі субтитрів та закадровому перекладі було використано метод калькування та перестановки, однак використано різні структури речень та різні слова на позначення понять. «*Dragged Sweetwater River for Jason's body...*» при закадровому перекладі було перекладено як «*вишукувала тіло Джейсона у річці Світвотер*», а при перекладі субтитрів «*обшукувала річку Світвотер на предмет тіла Джейсона*». При перекладі субтитрів перекладач використав метод опущення, опустивши слово *never*. Варто зазначити, що при закадровому перекладі, перекладач використав метод заміни для підсилення емоційного навантаження: замість слова *never* було використано *так і*. Назву поліції було перекладено методом транскрибування в обох випадках (див. Таблиця 4).

Таблиця 5

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«As the story that Cheryl told made the rounds» [40]:	«А слова Шеріл передавались по колу:» [22].	«Зі слів Шеріл:» [22].

При перекладі субтитрів та закадровому перекладі було використано метод опущення та конкретизації. «*As the story that Cheryl told...*» було опущено

39

при обох перекладах, хоча можна було використати метод калькування та перекласти: «*історія, яку Шеріл розповіла*». При перекладі субтитрів було опущено вираз *made the rounds* (див. Таблиця 5), що трохи змінило весь контекст виразу, тоді як при закадровому перекладі було використано метод пошуку еквівалентів у МП: *передавались по колу*. Слово *story* було конкретизовано: *слова та зі слів*. Ім'я героїні було перекладено методом транскрибування: *Шеріл*.

Таблиця 6

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«...and accidentally tipped the boat, and panicked, and drowned» [40].	«...і випав з човна, запанікував, і потонув» [22].	«...і ненароком випав з човна, запанікував, і потонув» [22].

При перекладі ЛО *accidentally* при закадровому перекладі використано метод опущення (див. Таблиця 6), а при перекладі субтитрів – метод калькування: *ненароком*. При перекладі *to tip the boat* часто використовують фразу *перевернути човен*, однак при перекладі субтитрів та закадровому перекладі використали метод калькування: «*випав з човна...*». Інші ЛО також перекладено методом калькування.

Таблиця 7

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Smithers! Oh, you are a sight for sore eyes » [40].	«Смізерсе! Рада тебе бачити » [22].	«Смізерсе! Ти насолода для очей » [22].

Ідіому *to be a sight for sore eyes* перекладено за допомогою пошуку фразеологічного аналога у двох випадках. Перекладачі використали різні

40

аналоги, які можна побачити у таблиці 7. При перекладі за допомогою методу калькування ФО звучала б так: *прекрасний вид для моїх хворобливих очей*, що зовсім не передає особливості та сенс даної ФО. Прізвище героя було перекладено методом транскрибування (див. Таблиця 7).

Таблиця 8

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Is his Chock'lit Shoppe still open? What is a Chock'lit Shoppe and why does it sell burgers?» [40].	«Його цукерня , вона ж досі працює? Що за цукерня така і чому там продають бургери?» [22]	«Його «Шоколадна крамничка» і досі працює? Що за «Шоколадна крамничка» і чому там продають бургери?» [22]

Назву крамниці *Chock'lit Shoppe* де продають бургери було перекладено різними способами. *Chock'lit* по вимові схоже на слово *chocolate* (*шоколад*), а *Shoppe* додають до назв крамниць, у значенні *крамниця/магазин*. При закадровому перекладі було використано метод архаїзації: *цукерня* (так раніше називали кав'ярні, ще одне значення – кондитерська [24]). При перекладі субтитрів використано метод калькування: *шоколадна* та експресивації: *крамничка*. Інші ЛО було перекладено методом калькування та заміни: *it* було замінено на *там*, а активний стан речення: «*why does it sell burgers?*» замінено на пасивний стан: «*і чому там продають бургери?*». При закадровому та перекладі субтитрів слово *open* (*відкритий*) перекладено методом конкретизації (див. Таблиця 8).

Таблиця 9

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Because Archie's	Арчі може аж	«Тому що Арчі

41

swell , but like most millennial straight guys, he needs to be told what he wants» [40].	репнути , але як і будь який інший гетеро сексуальний пацан, так просто нічого не зробить» [22].	класний , але як і будь якому іншому гетеро сексуальному хлопцю, йому треба казати в лоб» [22].
--	--	---

To be swell – це застарілий вираз, раніше так говорили про дуже важливу або модну людину, тобто «*важлива персона, шишка*», хоча нині в розмові теж можна його почути. При закадровому перекладі було використано метод заміни: прикметник *to be swell* замінили на дієслово *репнути* (лопнути), яке також можна почути в розмовному стилі, тоді як при перекладі субтитрів використали метод модернізації: *to be swell* замінили на сучасний відповідник: *класний*. При перекладі субтитрів та закадровому перекладі було використано метод заміни: перекладено множину слова *guys* одніною в обох випадках: *пацан* та *хлопцю* (а також називний відмінок перекладено за допомогою давального відмінку). Варто зазначити, що також при закадровому перекладі *guys* було перекладено методом експресивації *пацан*, замість нейтрального *хлопець*. Фразу *he needs to be told what he wants* було перекладено методом конкретизації при закадровому та перекладі субтитрів (див. Таблиця 9).

Таблиця 10

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«So tell him, finally » [40].	«Тож скажи йому» [22].	«То скажи вже йому нарешті » [22].

При перекладі *finally* перекладач закадрового перекладу використав метод

опущення, опустивши *finally* у МП, тоді як при перекладі субтитрів було використано метод калькування: *нарешті*, а також додавання з метою надання

42

емоційного забарвлення виразу: *вже*. Інші ЛО було перекладено методом калькування (див. Таблиця 10).

Таблиця 11

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Oh, my God! » [40]	« Господи, Боже! » [22]	« Боже мій! » [22]

При закадровому перекладі було використано метод опущення та додавання: опущено *my*, що перекладається як *мій* та надано експресивного забарвлення, додавши додаткове слово *Господи* з метою показу неочікуваного здивування: *Господи, Боже!* При перекладі субтитрів було використано метод калькування та перестановки: *my God!* Перекладено як *Боже мій!*

Таблиця 12

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
« Is it true what they say about your dad? That he's the devil incarnate? » [40].	« Це правда що кажуть про твого тата? Що він дідько, що виліз із пекла? » [22].	« Усе , що кажуть про твого тата правда? Що він виплодок пекла? » [22].

При закадровому перекладі було використано метод калькування та перестановки: «*Is it true...?*» перекладено як «*Це правда...?*», тоді як при перекладі субтитрів використано заміну: *it* змінено на *усе*, калькування та перестановку: «*Усе, що кажуть про твого тата правда?*» Слово *incarnate* означає той, який переймає людську форму, тобто іншими словами у *плоті* [30]. Виходить, що при перекладі методом калькування *devil incarnate* – *диявол у плоті*. При закадровому перекладі було використано описовий переклад та метод експресивації: експресивно-емоційне українське слово *дідько* та

пояснення: *що виліз із пекла*. При перекладі субтитрів також було використано метод експресивації. Перекладач використав фразеологізм релігійного

43

походження: *виплодок пекла* (дитя/нащадок пекла) [24]. При закадровому та перекладі субтитрів також було використано метод опущення: перекладачі опустили займенник *they*. Інші ЛО було перекладено методом калькування (див. Таблиця 12).

Таблиця 13

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Six more reasons for you to ...» [40].	« Додаткові 6 причин, чому ти ...» [22].	« Ще 6 причин, чому ти...» [22].

При закадровому та перекладі субтитрів було використано метод калькування. Перекладачі використали синоніми слова *more*: *додаткові* та *ще*. Також було використано метод перестановки: *Six more reasons* переклали як *Додаткові 6 причин* та *Ще 6 причин*.

Таблиця 14

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«I would start composing these poems, in my head » [40].	«Я навіть почав складати вірші у себе в голові » [22].	«Я навіть почав складати пісні » [22].

Слово *poems* було перекладено методом калькування при закадровому перекладі: *вірші*, тоді як при перекладі субтитрів перекладач використав метод конкретизації, тому що в контексті розмови зрозуміло, що персонаж пише не просто вірші, а тексти пісень та хоче стати музикантом: *пісні*. При перекладі субтитрів перекладач вирішив використати метод опущення, опустивши вираз: «*in my head*». Інші ЛО було перекладено методом калькування (див. Таблиця

Таблиця 15

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Amazing» [40].	«Очманіти» [22].	«Неймовірно» [22].

При закадровому перекладі було використано метод експресивації. Перекладач використав розмовний варіант *очманіти* для того, щоб підсилити емоційність ситуації. При перекладі субтитрів було використано метод калькування (див. Таблиця 15).

Таблиця 16

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Can you do both ?» [40].	«Упораєшся з усім ?» [22].	«Упораєшся з двома ?» [22].

Персонажі розмовляють про два різні захоплення головного персонажа Арчі: музика та спорт. Бетті вирішила поцікавитися чи зможе він поєднувати ці два захоплення: *Can you do both?* Слово *both* є ключовим, тому при перекладі субтитрів перекладач використав метод калькування: *Упораєшся з двома?* При закадровому перекладі було використано метод генералізації: *Упораєшся з усім?* При закадровому та перекладі субтитрів також використано метод конкретизації: «*Can you do..*» переклали як «*Упораєшся*». Методом калькування переклали б як «*Зможеш зробити...*».

Таблиця 17

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«...you're the only person I'm telling, okay? » [40]	«...ти єдина кому я це сказав» [22].	«... не кажи нікому, гаразд?» [22].

При закадровому перекладі використано метод опущення. Перекладач не використав допоміжне дієслово *'re*, оскільки в українській мові не потрібно використовувати *є* в цьому випадку, тому що це звучало б дивно: ти *є* єдиною... При закадровому перекладі використано метод опущення: *person* та *окау*. Інші ЛО було перекладено методом калькування. При перекладі субтитрів було використано метод генералізації (див. Таблиця 17).

Таблиця 18

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«I'm filled with dread » [40].	«Але мандражик хапає » [22].	«Але боюся » [22].

To be filled означає бути наповненим, а *with dread* – страхом, тобто якби перекладачі використали метод калькування, то «*I'm filled with dread*» звучало б не дуже природньо як для української мови «Я **наповнена страхом**». Перекладач закадрового перекладу використав метод експресивації (див. Таблиця 18) для того, щоб показати, що головна героїня дуже боїться відвідувати нову школу перший раз, тому що це хвилюючий момент у житті кожної людини, тоді як при перекладі субтитрів було використано метод заміни. Перекладач замінив частини мови: іменник *dread* замінено дієсловом *боюся*. Також при закадровому та перекладі субтитрів було використано метод додавання: *але*. Перекладачі додали слово *але* на початок речення, а також опущення: *I'm* в обох випадках.

Таблиця 19

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Hey, maybe we can un-fill you with dread » [40].	«Може ми переможемо твій мандражик? » [22].	«Може, ми розвіємо твій страх » [22].

При закадровому та перекладі субтитрів було використано метод калькування: *maybe* перекладено як *можже*. *Dread* при закадровому перекладі перекладено методом експресивації: *мандражик*, тоді як при перекладі субтитрів – калькування: *страх*. *To unfill* означає *зробити щось пустим*, протилежне значення до *наповнити*. Якщо перекласти фразу методом калькування, то ми отримаємо фразу, яка звучить не природньо: «*Ей, можливо, ми зможемо зробити пустим твоїй страх?*» При закадровому та перекладі субтитрів використано метод антонімічного перекладу, а саме позитивація негативної форми *unfill*, а також конкретизація (див. Таблиця 19).

Таблиця 20

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Maintaining a decent character is hugely important , they do look at that» [40].	«Пристойна поведінка в пріоритеті . Уважніше , вони будуть дивитися на все» [22].	«Пристойна поведінка. Вони будуть дивитися на все» [22].

To maintain означає підтримувати. При закадровому та перекладі субтитрів перекладачі використали метод опущення, опустивши *maintain*. *Decent* – це гідний, пристойний. *Character* – це характер, персонаж, у даному контексті можна сказати імідж, тобто *maintaining a decent character* методом калькування можна було б перекласти як «*Підтримання гідного іміджу є надзвичайно важливим*». При закадровому та перекладі субтитрів було використано метод калькування: *пристойна*, а також генералізації: *поведінка*. *Hugely important* означає надзвичайно важливий. При закадровому перекладі було використано метод конкретизації: *в пріоритеті*, тоді як при перекладі субтитрів – опущення. Допоміжне дієслово *do* використовують у ствердженнях з метою надання емоційно-експресивного відтінку, яке можна перекласти як *дійсно, справді*. Методом калькування фразу «*they do look at that*» можна

перекласти «вони **дійсно** дивляться на це». При закадровому перекладі було

47

використано метод калькування, перестановки і додавання: *будуть*, а також генералізація: *уважніше*, тоді як при перекладі субтитрів використано – опущення: переклад допоміжного дієслова *do*. При закадровому та перекладі субтитрів використано метод заміни: *that* замінено на *все*. Інші ЛО було перекладено методом калькування (див. Таблиця 20).

Таблиця 21

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«... but sweetie, all boys are like Jason Blossom» [40].	«Але, люба, усі хлопці схожі на Джейсона Блоссома» [22].	«Але, люба, усі схожі на Джейсона Блоссома» [22].

При закадровому перекладі та перекладі субтитрів було використано метод транскрибування при перекладі прізвища та ім'я персонажа: *Джейсона Блоссома*. При перекладі субтитрів було використано метод опущення: перекладач опустив слово *boys*. Інші ЛО було перекладено методом калькування (див. Таблиця 21).

Таблиця 22

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«I refilled your Adderall» [40].	«Я поповнила запаси Аддеролу» [22].	«Я оновила тобі Аддерол» [22].

To fill означає наповнити, заповнити, префікс *re-* при додаванні до дієслів вказує на те, що щось потрібно зробити *знову*, тоді *refill* – це наповнити знову, *оновити*, *поповнити*. При закадровому та перекладі субтитрів використано метод калькування (див. Таблиця 22). При закадровому перекладі було використано метод додавання: *запаси*, а також опущення: *your*; тоді як при перекладі субтитрів – заміна: перекладач змінив називний відмінок на

давальний, переклавши *your* як *тобі* замість *твій*. Назву лікарського засобу,

який застосовують при порушеннях уваги та концентрації *Adderall* було перекладено методом транскрибування в обох випадках (див. Таблиця 22).

Таблиця 23

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Honestly, I feel like I'm wandering through the lost epilogue of Our Town» [40].	«Чесно, я наче блукаю забутим епілогом «Нашого містечка»» [22].	«Чесно, я наче йду по забутому епілогу «Нашого містечка»» [22].

To feel like можна перекласти як у «мене таке відчуття, що...», «мені здається, що...», «я себе відчуваю так наче...». При закадровому та перекладі субтитрів використано метод опущення, замість цілого виразу перекладачі використали лиш одне слово: *наче*. При закадровому перекладі було використано метод калькування при перекладі *wander*: *блукаю*, тоді як при перекладі субтитрів – генералізації: *йду*. *Lost* означає *загублений*. Оскільки книга *Our Town*, не є загубленою, але старою та в певній мірі забутою сучасниками (написана у 1938 році та описує події 1901-1913 років), то при закадровому та перекладі субтитрів використано метод конкретизації: *забутим* та *забутому* (див. Таблиця 23). Інші ЛО перекладено методом калькування (див. Таблиця 23).

Таблиця 24

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«So what's the social scene like here? Any night clubs?» [40].	«А як щодо тусовок ? Є нічні клуби?» [22].	«А як тут з суспільним життям ? Є нічні клуби?» [22].

При закадровому перекладі використано метод опущення: *here. The social scene* при закадровому перекладі перекладено методом експресивації, перекладач взяв до уваги той факт, що це молодіжний серіал, а молодь використовує слово: *тусовки*. На відміну від закадрового перекладу переклад субтитрів було здійснено методом калькування: *суспільним життям*. При перекладі фрази «*So what's the social scene like here?*» перекладач субтитрів використав метод перестановки «*А як **тут** з суспільним життям?*». Інші ЛО перекладено методом калькування (див. Таблиця 24).

Таблиця 25

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
«Friday nights, football games and then tailgate parties at the Mallmart parking lot» [40].	« П'ятницями ввечері футбол і бухіч на парковці біля супермаркету» [22].	« По п'ятницям футбол і пнятика на парковці біля супермаркету» [22].

Friday nights перекладено методом калькування при закадровому перекладі: *п'ятницями ввечері*, тоді як при перекладі субтитрів використано – калькування: *по п'ятницями* та опущення: *nights*. Слова *then* також перекладено методом опущення у двох випадках. Відповідно до визначення *tailgate parties* – це світське зібрання, на якому подають їжу з транспортного засобу або біля нього, особливо на стоянці перед спортивною грою [31], тобто так звана *вечірка на парковці*. *Parking lot* – це також парковка. Оскільки в МО двічі використано слово парковка, перекладачі використали метод опущення, використавши слово *парковка* лише один раз. При перекладі *tailgate parties* було використано метод експресивації: *бухіч* та *пнятика* (див. Таблиця 25). При закадровому та перекладі субтитрів використано метод заміни: *at the* перекладено як *біля*, що можна перекласти як *на* (*на парковці*), а також генералізації: назву супермаркету *Mallmart* перекладено як *супермаркет*. Інші ЛО перекладено методом

Таблиця 26

«Do you want to join us?» [40].	«Хочеш приєднатись? » [22].	«Хочеш присісти? » [22]
--	------------------------------------	--------------------------------

При закадровому та перекладі субтитрів використано метод опущення: допоміжне дієслово *do*, займенник *you* та *us*. При перекладі *join* перекладач закадрового перекладу використав метод калькування: *приєднатись*, тоді як перекладач субтитрів вирішив бути більш специфічним, залежно від ситуації (персонажі у кав'ярні пропонують дівчині, з якою щойно познайомилися, сісти до них за столик) та використав метод конкретизації: *присісти*.

Більше прикладів та методи, які були використані при закадровому перекладі та перекладі субтитрів розміщено у таблиці 27. Жирним виділено відмінності при закадровому та перекладі субтитрів.

Таблиця 27

Порівняння закадрового перекладу та перекладу субтитрів у американському серіалі «Riverdale»

Оригінальний текст	Закадровий переклад	Субтитри
« I called in an order , for Lodge? Two burgers, yeah, almost ready, but you gotta wait » [40].	« Маю замовлення для Лодж. Два бургери, майже готово, та треба зачекати » [22].	« Замовлення для Лодж. Два бургери, майже готово, зачекайте » [22].
Методи перекладу:	Опущення, калькування.	Опущення, калькування.

«Yeah, I'm finishing a couple of demos tonight» [40].	« Якраз сьогодні закінчу кілька демок» [22].	«Сьогодні закінчу кілька демок» [22].
Методи перекладу:	Додавання, калькування.	Калькування.

«Did you tap some cougar ass this summer? You know what, I think that's more a fantasy from your wank-bank , Reggie» [40].	« Відляскав по дупці кількох дамочок цього літа? Знаєш що, це депозити твого дروح банку, Реджі » [22].	« Вдалося підчепити жіночок? Знаєш що, це тільки твої брудні фантазії, Реджі » [22].
Методи перекладу:	Калькування, опущення, експресивація, заміна.	Калькування, логізація, заміна, опущення.
«Dude, you're a beast » [40].	« Звірюка » [22].	« Звір » [22].
Методи перекладу:	Експресивація, опущення.	Калькування, опущення.
« Supposed to give you your tour tomorrow?» [40].	« Маєш показати тобі усе завтра? » [22].	« Погодишся показати тобі усе?» [22].
Методи перекладу:	Калькування, конкретизація.	Генералізація, калькування, опущення.
«How are the onion rings here? So good » [40].	« Які тут цибулеві кільця? Дуже класні » [22].	« Які тут цибулеві кільця? Класні » [22].

Методи перекладу:	Калькування, експресивація, перестановка.	Калькування, опущення, експресивація, перестановка.
«The name of our town is Riverdale» [40].	«Наше місто зветься Рівердейл» [22].	«Наше місто називається Рівердейл» [22].
Методи перекладу:	Калькування, заміна, перестановка, транскрипція.	Калькування, заміна, перестановка, транскрипція.

«I'll get the bags» [40].	«Я візьму валізи» [22].	«Я візьму ваші валізи» [22].
Методи перекладу:	Калькування.	Калькування, додавання.
«Would you? Oh, and would you like some menus, ma'am, so you can order in? Oh, no» [40].	«Дякую. Вам принести меню? Щось замовите? Ні» [22].	«Дякую. Вам принести меню? Може , щось замовите? Ні» [22].
Методи перекладу:	Конкретизація, опущення, калькування.	Конкретизація, опущення, калькування.
« And at night, I'd go home, I'd write them down» [40].	«А коли повертався – записував їх» [22].	«А ввечері , коли повертався додому , записував їх» [22].
Методи перекладу:	Опущення, калькування.	Калькування, додавання.

«What, Archie? It made me feel like I'd finally broken through to something real» [40].	«Що, Арчі? Та це було наче... Я нарешті роблю щось гідне» [22].	«Що, Арчі? Наче... нарешті роблю щось гідне» [22].
Методи перекладу:	Калькування, конкретизація.	Калькування, конкретизація, опущення.
«Can we get some onion rings, too, please?» [40].	« А можна ще цибулеві кільця?» [22]	« Додайте у замовлення цибулеві кільця, будь ласка » [22].
Методи перекладу:	Додавання, калькування, опущення.	Додавання, калькування.
«Hey, Vegas» [40].	« Привіт, Вегасе » [22].	«Вегасе» [22].
Методи перекладу:	Калькування, логізація.	Калькування, опущення.
«Bro, you are ready	таки готовий до	«Бро, ти готовий до

for football» [40].	футболу» [22].	футболу» [22].
Методи перекладу:	Калькування, додавання.	Калькування.
«Look at this arm, it's diesel! How much are you benching , like 220? 225?» [40].	«Поглянь на біцуху. Скільки жмеш? 400?100?» [22]	«Поглянь на біцуху. Скільки від грудей жмеш? 400?100?» [22].
Методи перекладу:	Опущення, експресивація, калькування,	Опущення, експресивація, конкретизація,

	генералізація.	калькивання.
«So, I usually start off my tours with a little history and context» [40].	«Зазвичай, я починаю екскурсію з глибокого занурення в історію» [22].	«Зазвичай, я починаю екскурсію з екскурсу в історію» [22].
Методи перекладу:	Опущення, калькування, додавання.	Опущення, калькування, додавання.
(GIGGLES) «So what's the social scene like here? Any night clubs? A strip club called the Ho Zone and a tragic gay bar called Innuendo » [40].	«А як щодо тусовок ? Є нічні клуби? Є стрип-клуб під назвою «Хвойдо дром» і печальний гей бар «Натяк»» [22].	«А як тут з суспільним життям ? Є нічні клуби? Є стрип-клуб «На висоті» і печальний гей-бар «Фривольність»» [22].
Методи перекладу:	Експресивація, калькування.	Калькування, логізація.

Проаналізувавши переклад субтитрів та закадровий переклад американського серіалу —Riverdale на прикладі 10-ти хвилинного фрагменту першої серії першого сезону, ми дійшли висновку, що перекладачі використали

54

різні методи в перекладі тих чи інших лексичних одиниць. Методи перекладу, які активно використовувалися перекладачами при закадровому та перекладі субтитрів є калькування, заміна, перестановка (див. Таблиця 28).

Таблиця 28

Закадровий переклад	Переклад субтитрів
40,3% – калькування;	49,4% – калькування;

12,5% – опущення;	10,2% – опущення;
9,1% – експресивація;	2,7% – експресивація;
8,5% – заміна;	7,5% – заміна;
7,2% – перестановки;	7,4% – перестановки;
6,3% – конкретизація;	7,4% – конкретизація;
6,3% – транскрипція;	6,3% – транскрипція;
4,9% – додавання;	4,5% – додавання;
3,5% – генералізація;	3,3% – генералізація;
0,7% – архаїзація;	0% – архаїзація;
0,7% – антонімічний переклад.	0,7% – антонімічний переклад;
0 % – модернізація.	0,6% – модернізація.

Найбільш вживані методи перекладу, які було використано при закадровому перекладі – калькування, опущення, експресивація, заміна, перестановка, конкретизація, транскрипція, додавання. Найменш вживаними є метод генералізації, архаїзації, описовий та антонімічний переклад. Метод модернізації не було використано. Найбільш вживані методи перекладу, які було використано при перекладі субтитрів – калькування, опущення, заміна, перестановка, конкретизація, транскрипція, додавання. Найменш вживаними є метод генералізації, експресивації, модернізації та антонімічний переклад. Метод архаїзації та описовий переклад не було використано. Використання

55

методів перекладу при закадровому та перекладі субтитрів подано у відсотковому співвідношенні (див. Діаграма 1).

Діаграма 1

Відсоткове співвідношення використання методів перекладу при закадровому перекладі та перекладі субтитрів

2.2 Особливості використання лексичних засобів при перекладі американського серіалу «Riverdale»

Використання лексичних трансформацій при перекладі серіалів є надзвичайно важливим. Потрібно вміти правильно аналізувати контекст ЛО та саму ЛО для доцільного та адекватного перекладу. Американський серіал «Riverdale» – це молодіжний серіал про підлітків, вбивства та розслідування, тому лексика, яку використовують персонажі американського серіалу є зрозумілою та простою, без зайвого смислового навантаження. Технічні

терміни та специфічна професійна лексика використовуються вкрай рідко. Для аналізу лексичних особливостей американського серіалу «Riverdale» було

обрано 10-ти хвилинний фрагмент закадрового перекладу першої серії першого сезону. Репліки англійською та їх переклад українською мовою взято з сайту, на якому можна подивитися серіал [40, 22]. Варто нагадати, що основними видами ЛТ є: а) додавання; б) опущення; с) перестановка; d) заміна; е) транскрипція; f) транслітерація; g) калькування; h) генералізація; і) конкретизація; j) антонімічний переклад; k) описовий переклад.

а) Додавання використовують з метою додавання слів, мовних одиниць, для пояснення невідомого поняття у МП, якщо у МП відсутній відповідник до ЛО МО. Приклади використання методу додавання при перекладі американського серіалу «Riverdale» розміщено у таблиці 1. Жирним виділено слова, які було додано при перекладі українською мовою.

Таблиця 1

Оригінальний текст	Закадровий переклад
«Grades are important, extracurriculars , athletics» [40].	«Оцінки дуже важливі, і позакласні заняття , спорт» [22].
«You missed curfew last night» [40].	«Ти порушила вчора комендантську годину » [22].
«The next thing we know happened for sure is that Dilton Doiley, who was leading Riverdale's Boy Scout Troop on a bird watching expedition, came upon Cheryl by the river's edge» [40].	«Наступне, що ми знаємо, Ділтон Дойлі, бунчужний Рівердейльських скаутів, під час експедиції знайшов Шеріл на березі річки» [22].
«If he is dead, Hal, I hope in those last moments he suffered» [40].	«Якщо він мертвий, Геле, я сподіваюся, що в ті останні моменти він страждав» [22].
«And working on them made me feel	коли я працював над ними, я

like...» [40].	відчував...» [22].
«Well, have you told your dad? No» [40].	«Ти уже сказав татові? Ні» [22].
«My mom and I just moved here, so...» [40].	«Ми з мамою щойно переїхали сюди, тому...» [22].
«From where? New York» [40].	«Звідки? З Нью-Йорку» [22].
«Archie got hot! He's got abs now» [40].	«Арчі став такий гарячий! У нього тепер є кубики» [22].

Проаналізувавши використання методу додавання, ми виявили, що при перекладі американського серіалу було додано службові слова: *що, коли, з*, оскільки в англійській мові їх можна опускати при розмові, а в українській мові не завжди виходить їх опустити. Це стало причиною використання методу додавання. Певні процеси англійською мовою можна виразити одним словом, а в українській мові відсутній один відповідник, через це певні слова було перекладено двома замість одного, наприклад: *extracurriculars* – *позакласні заняття*, *curfew* – *комендантська година*.

б) Опущення використовують з метою «видалення» мовних одиниць, слів за умови, що при їх відсутності не втрачається сенс висловлювання. Якщо у МО присутні семантично надмірні слова, то перекладач намагається опускати їх при перекладі. Приклади використання методу опущення при перекладі американського серіалу «Riverdale» знаходяться у таблиці 2. Жирним виділено слова МО, які не було перекладено українською мовою.

Таблиця 2

Оригінальний текст	Закадровий переклад
«The next thing we know happened for sure is that Dilton Doiley, who was leading Riverdale's Boy Scout	«Наступне, що ми знаємо, Ділтон Дойлі, бунчужний Рівердейльських скаутів, під час експедиції знайшов

Troop on a bird watching expedition,	Шеріл на березі річки» [22].
---	------------------------------

came upon Cheryl by the river's edge» [40].	
«You don't even like reading poetry» [40].	«Тобі ж не подобається поезія» [22].
« So a week later, the Blossom family buried an empty casket and Jason's death was ruled an accident» [40].	«Тиждень потому сім'я Блоссомів поховала пусту труну і смерть Джейсона було визнано нещасним випадком» [22].
«Now brace yourself » [40].	«Тепер зберися» [22].
«Plus, it's the only piece of property in my name and not your father's» [40].	«Плюс, це єдине майно записане на моє ім'я, а не твого батька» [22].
«It's a pleasure, miss » [40].	«Це честь для мене» [22].
« Are you excited? Nervous?» [40].	«Схвильована? Нервуєшся?» [22].
«Don't rush this time , Betty» [40].	«Не квапся, Бетті» [22].
« Will you ask Ms. Grundy to tutor you?» [40].	«Попросиш пані Гранді займатися з тобою?» [22].
«I've been thinking about us, Archie, and our friendship, and how it's time we...» [40].	«Я тут думала.. про нас, Арчі, про нашу дружбу, і як ми...» [22].
«Do you guys go to Riverdale? We do» [40].	«А ви ходите до школи Рівердейла? Так» [22].

«Both of us» [40].	«Обидва» [22].
«Why is that ? Are you familiar with the works of Truman Capote? I'm Breakfast at Tiffany's, but this place is strictly In Cold Blood» [40].	«Чому? Ви знаєте Трумена Капоте? Я – «Сніданок у Тіффані», а це місце нагадує «З холодним серцем»» [22].
«My mom's waiting for me» [40].	«Мама чекає на мене» [22].
«Hey, Dad» [40].	«Тату» [22].

59

«I mean, just think of your poor sister» [40].	«Тільки подумай про свою бідну сестру» [22].
«She was such a shining star before she let that Blossom boy ruin her» [40].	2Вона так яскраво сяяла, поки той Блоссом не знищив її» [22].
«I'm not kidding you, dude » [40].	«Я не жартую» [22].
«I'll catch you guys soon» [40].	«Ще побачимося» [22].
«From a distance, it presents itself like so many other small towns all over the world» [40].	«Здалеку, воно здається схожим на сотні інших містечок у всьому світі» [22].
«Well, we'll see» [40].	«Добре, не можу сказати напевно» [22].

Проаналізувавши використання методу опущення при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale», ми дослідили, що було опущено формальні та неформальні звертання, наприклад: *dude, guys, miss*; особові та присвійні займенники: *I, she, we, who, my, your*; сполучники, наприклад: *and*; зворотні займенники: *yourself, myself, itself* (українською мовою зворотні займенники перекладають словами *сам, сама* або ж додаванням частки *–ся* до дієслова); допоміжні дієслова в запитаннях та ствердженнях: *will, do, is*. При

«видаленні» тих чи інших мовних одиниць сенс не змінювався та все було зрозуміло.

с) Порядок слів англійської та української мов – різний, тому перекладачі використовують перестановки. Приклади використання методу перестановки при перекладі американського серіалу «Riverdale» розміщено в таблиці 3. Жирним виділено слова, які було переставлено при перекладі українською мовою.

Таблиця 3

Оригінальний текст	Закадровий переклад
	irth of July, just after «4-го липня, щойно ати,

60

dawn, Jason and Cheryl Blossom drove out to Sweetwater River for an early morning boat ride» [40].	Джейсон і Шеріл Блоссоми поїхали до річки Світвотер, щоб прогулятися на човні» [22].
«As for us, we were still talking about the "July Fourth tragedy" on the last day of summer vacation , when a new mystery rolled into town » [40].	«Ну а в останні дні канікул ми і досі говорили про трагедію 4-го липня, як раптом у місті з'явилася нова загадка» [22].
«I have been craving one of Pop Tate's cheeseburgers since noon » [40].	«Я ще зранку мрію про чізбургер від Попа Тейта » [22].
« One summer can change everything» [40].	«Усе може змінитися за одне літо » [22].
«Archie got hot! He's got abs now » [40].	«Арчі став такий гарячий! У нього тепер є кубики» [22].

«They weren't poems, they were song lyrics » [40].	«Це не поезія, це тексти пісень» [22].
«You missed curfew last night» [40].	«Ти порушила вчора комендантську годину » [22].
«I love you so much , Elizabeth» [40].	«Я так тебе люблю, Елізабет» [22].
« You like him , he likes you » [40].	« Він подобається тобі , ти подобаєшся йому » [22].

d) Заміну використовують з метою заміни однієї частини мови іншою, пасивний стан – активним та навпаки, імена – займенниками та навпаки. При закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale» активно використано метод заміни. Перекладач переклав займенники іменами та навпаки, займенники частинкою «*це*» та іншими словами (див. Таблиця 4), одні частини мови іншими (див. Таблиця 5), пасивний стан перекладено активним та

61

навпаки (див. Таблиця 6). Більше прикладів використання методу заміни при перекладі серіалу розміщено у таблиці 7.

Таблиця 4

Оригінальний текст	Закадровий переклад
« They weren't poems, they were song lyrics» (займенник « <i>they</i> » («вони») змінено на « <i>це</i> ») [40].	« Це не поезія, це тексти пісень» [22].
« It's time» (займенник « <i>it</i> » («воно») змінено на « <i>уже</i> ») [40].	« Уже час» [22].

<p>«It goes by so fast at your age» (займенник «<i>it</i>» («воно») перекладено повнозначним слово «<i>молодість</i>») [40].</p>	<p>«Молодість мине швидко» [22].</p>
<p>«That Cheryl dropped a glove in the water, and Jason reached down to get it» (ім'я «<i>Cheryl</i>» змінено на займенник «<i>вона</i>») [40].</p>	<p>«Вона впустила рукавичку у воду, а Джейсон спробував її дістати» [22].</p>
<p>«Me too» (давальный відмінок займенника «<i>me</i>» («мені») перекладено називним «<i>я</i>») [40].</p>	<p>«Я теж» [22].</p>
<p>«How was working for your dad? It was...» (займенник «<i>it</i>» («воно») перекладено займенником «<i>я</i>») [40].</p>	<p>«А як твоя робота на батька? Я...» [22].</p>

Таблиця 5

Оригінальний текст	Закадровий переклад
«I was with Archie, who has red	«Я була з Арчі, він також рудий , але це

<p>hair, yes, but is nothing like Jason Blossom» (іменник «<i>red hair</i>» («руде волосся») перекладено з використанням прикметника «<i>рудий</i>») [40].</p>	<p>єдина його схожість з Джейсоном Блоссомом» [22].</p>
---	---

<p>«On the Fourth of July, just after dawn, Jason and Cheryl Blossom drove out to Sweetwater River for an early morning boat ride» (іменник «<i>boat ride</i>» («прогулянка на човні») перекладено з використанням українського дієслова «прогулятися на човні») [40].</p>	<p>«4-го липня, щойно почало світати, Джейсон і Шеріл Блоссоми поїхали до річки Світвотер, щоб прогулятися на човні» [22].</p>
<p>«Be honest with me» (прикметник «<i>honest</i>» (чесний) перекладено як іменник «правду») [40].</p>	<p>«Кажі мені правду» [22].</p>
<p>«Are you scared, Jason?» (прикметник «<i>scared</i>» (наляканий) перекладено як дієслово «<i>боїшся</i>») [40].</p>	<p>«Ти боїшся, Джейсоне?» [22].</p>
<p>«How was the ride?» (іменник «<i>the ride</i>» (поїздка) перекладено як дієслово «<i>доїхали</i>») [40].</p>	<p>«Як доїхали? » [22].</p>

Таблиця 6

Оригінальний текст	Закадровий переклад
<p>«And working on them made me feel like...» (пасивний по відношенню до особи «<i>made me feel like</i>»</p>	<p>«І коли я працював над ними, я відчував...» [22].</p>

(змусило мене почуватися ніби...) активним «я відчував») [40].	
«But, to be continued...» (пасивний стан «to be continued...» активним «продовжимо») [40].	«Але якось продовжимо... » [22].
«One summer can change everything» (активний стан «can change» («можє змінити») перекладено як пасивний стан «змінитися») [40].	«Усе може змінитися за одне літо» [22].

Таблиця 7

Оригінальний текст	Закадровий переклад
«Will you ask Ms Grundy to tutor you?» (<i>Ms</i> перекладено як «пані» замість «міс») [40].	«Попросиш пані Гранді займатися з тобою?» [22]
« My mom and I just moved here, so...» [40].	« Ми з мамою щойно переїхали сюди, тому...» [22].
«We're sophomores » (оскільки в Україні та Америці різна система освіти перекладачу довелося перекласти « <i>sophomores</i> » («другокурсники») як «10-тий клас») [40].	«Ми у 10-му класі » [22].
«Mom, I'm a sophomore » [40].	«Мамо, я у 10-му класі » [22].

<p>«You've accomplished so much, I don't want anything jeopardizing that» (дослівний переклад – <i>ставити під загрозу</i>) [40].</p>	<p>«Ти багато чого досягла і я не хочу, щоб ти усе втратила» [22].</p>
--	---

е) Транскрипцію застосовують при перекладі власних назв, звертаючи увагу на фонетичні правила. При перекладі американського серіалу «Riverdale» всі власні назви перекладено методом транскрипції. Імена та прізвища: «Jason and Cheryl Blossom – Джейсон і Шеріл Блоссом, Dilton Doiley – Ділтон Дойлі, Smithers – Смізерс, Veronica Lodge – Вероніка Лодж, Archie Andrews – Арчі Ендрюс, Betty Cooper – Бетті Купер, Polly Cooper – Поллі Купер, Pop Tate – Поп Тейт, Toni Morrison – Тоні Моррісон, Grundy – Гранді і т.д. Назви міст: New York – Нью-Йорк, Riverdale – Рівердейл» [40, 22].

Варто зазначити, що прізвиська героїв перекладено методом калькування, наприклад: «Yo, Moose» перекладено як «Йоу, Лосю». *Jughead* означає *дурний, бовдур* (так звати одного з персонажів). Цікавим є те, що при закадровому перекладі ім'я *Jughead* перекладено методом транскрипції: *Джакхед*, але коли персонажі використовують пестливо-зменшувальну форму його імені *Juggy*, її перекладено як *Дурко*: «*I thought you and Juggy were on a road trip on the 4th*» перекладено як: «*Я думав ви з Дурком 4-го липня були в подорожі*». Для повного аналізу ми вирішили перевірити переклад імені *Jughead* при перекладі субтитрів і виявили, що ім'я *Jughead* було перекладено методом архаїзації як *Бевзь* (синонімами є йолоп, бовдур, дурень) [22, 24, 40].

г) Калькування – буквальный переклад. При закадровому перекладі більшість реплік героїв американського серіалу «Riverdale» перекладено методом калькування, зокрема коли герої використовують лише одне слово у репліці: *safe* – безпечний, *decent* – пристойний, *innocent* – невинний, *together* – разом, *focused* – зосереджена, *your songs* – твої пісні, *thanks* – дякую. Вигуки персонажів, слова погодження чи заперечення з чужою думкою, а також

одобрення також перекладено методом калькування, наприклад: «*wow*» – «ого», «*Yeah? Yes!*» – «Справді? Так», *great* – «*Oh, yeah, that's right*» – «О, так, це правда». Слова привітання та прощання: *hi/hello/hey* – привіт, *good morning* – доброго ранку, *bye* – бувай. Назву шкільної газети було перекладено методом калькування: «*The Blue and Gold isn't dead, Juggy. It's just dormant*» (**Синьо**

золота не мертва, дурко. Просто покинута). З контексту складно зрозуміти, 65

що мова йде про газету, тому краще було б використати метод генералізації, переклавши: «**Шкільна газета не мертва, дурко. Просто покинута**» [40, 22].

Більше прикладів перекладу методом калькування розміщено у таблиці 8.

Таблиця 8

Оригінальний текст	Закадровий переклад
«If he is dead, Hal, I hope in those last moments he suffered» [40].	«Якщо він мертвий, Геле, я сподіваюся, що в ті останні моменти він страждав» [22].
«Pouring concrete... every day, all day long» [40].	«Заливав бетон...кожного дня, з ранку до вечора» [22].
«That Cheryl dropped a glove in the water, and Jason reached down to get it» [40].	«Вона впустила рукавичку у воду, а Джейсон спробував її дістати» [22].
«Starting this year, tomorrow» [40].	«Почну з цього року, завтра» [22].
«No traffic, thank God» [40].	«Без заторів, слава Богу» [22].
«I haven't seen him all summer» [40].	«Я не бачила його ціле літо» [22].
«At the end of the night, Toni Morrison, who is, as you know, my literary hero, says to me...» [40].	«І по завершенню ночі, Тоні Моррісон, який, як ти знаєш, мій кумир, сказав мені...» [22].
«Well, have you told your dad? No» [40].	«Ти уже сказав татові? Ні» [22].

«What were you saying? Nothing» [40].	«Що ти казала? Нічого» [22].
«First day of school and I'm already late» [40].	«Перший день школи і я уже запізнююся» [22].
«Dad, it's my first day» [40].	«Тату, це ж мій перший день» [22].

h) Генералізацію використовують з метою заміни видової назви родовою. Приклади використання генералізації при перекладі американського серіалу

66

«Riverdale» розміщено в таблиці 9. Жирним виділено слова, які було перекладено методом генералізації при перекладі українською мовою.

Таблиця 9

Оригінальний текст	Закадровий переклад
« Both » (дослівний переклад: обоє) [40].	« Усе разом » [22].
«They weren't poems (дослівний переклад: вірші), they were song lyrics» [40].	«Це не поезія , це тексти пісень» [22].
«You missed curfew last night » [40] (дослівний переклад: минулої ночі).	«Ти порушила вчора комендантську годину» [22].

i) Конкретизацію використовують з метою заміни родової назви видовою. Приклади конкретизації при перекладі американського серіалу «Riverdale» розміщено в таблиці 10. Жирним виділено слова, які було перекладено методом конкретизації при перекладі українською мовою.

Таблиця 10

Оригінальний текст	Закадровий переклад
«From a distance, it presents itself like so many other small towns all over the world» (дослівний переклад: так багато ... містечок) [40].	«Здалеку, воно здається схожим на сотні інших містечок у всьому світі» [22].
«Pouring concrete, every day, all day long » (дослівний переклад: цілий день/протягом всього дня) [40].	«Заливав бетон...кожного дня, з ранку до вечора » [22].
«I just need you to be smart , okay? And stay...» [40].	«Просто не роби дурниць , гаразд? І залишайся.. » [22]

67

«I have been craving one of Pop Tate's cheeseburgers since noon (дослівний переклад: з полудня)» [40].	«Я ще зранку мрію про чізбургер від Попа Тейта» [22].
«I'm not sure , maybe» (дослівний переклад: не впевнений) [40].	«Ще не знаю , можливо» [22].
« Wait , are you...» (дослівний переклад: зачекай) [40].	« Слухай , а ти...» [22].
« Yeah » [40].	« Звісно » [22].
«It's okay » [40].	«Усе гаразд » [22].

j) Антонімічний переклад використовують при перекладі негативної форми позитивною і навпаки. Приклад використання методу антонімічного перекладу при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale»

розміщено в таблиці 11. Жирним виділено слова, які було перекладено методом антонімічного перекладу українською мовою.

Таблиця 11

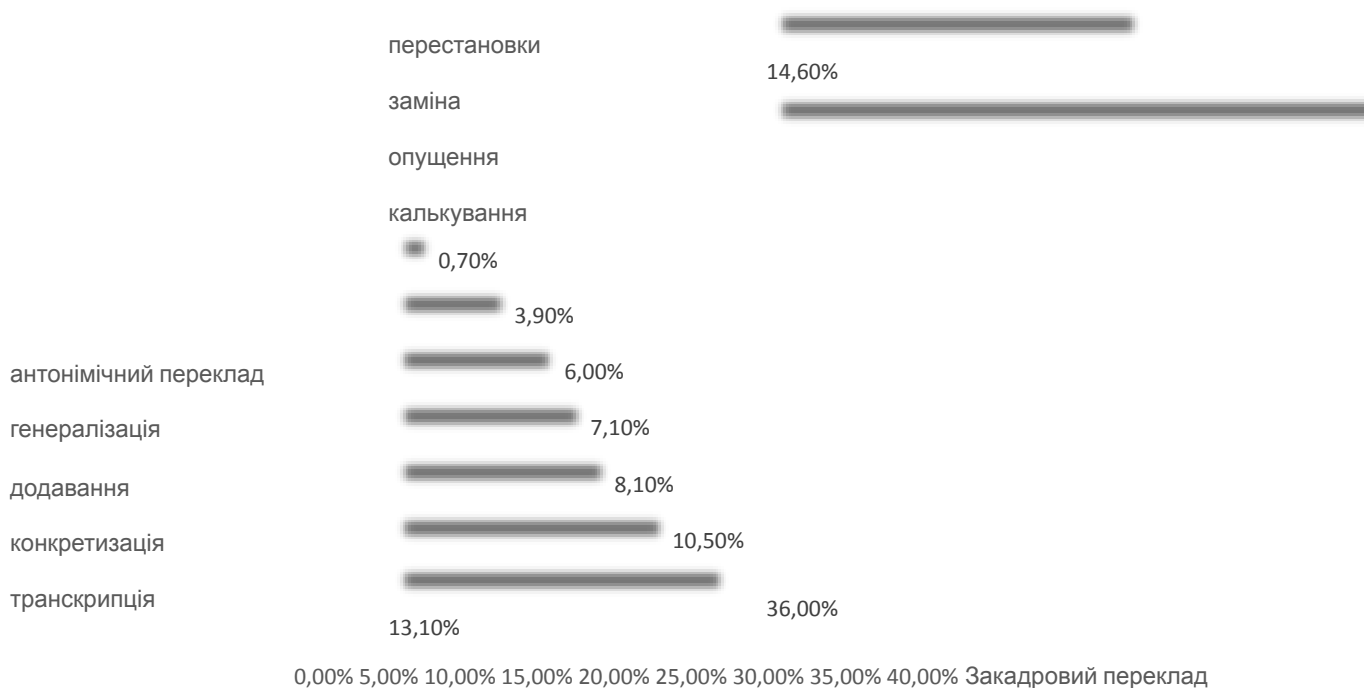
Оригінальний текст	Закадровий переклад
«Oh, we got to get you going in the office, so next summer you're not on the crew» [40].	«Треба зайти в офіс, щоб тебе взяли і наступного року» [22].

Здійснивши закадровий переклад американського серіалу «Riverdale», перекладач активно використав такі методи перекладу: метод калькування, опущення, заміни та перестановки. Використання методів перекладу у відсотковому співвідношенні (див. Діаграма 1).

68

Діаграма 1

Використання лексичних трансформацій при перекладі американського серіалу «Riverdale» у відсотковому співвідношенні

2.3 Особливості використання стилістичних засобів при перекладі

американського серіалу «Riverdale»

Стилістичні трансформації використовують з метою надання ЛО експресивно-емоційного забарвлення або навпаки для використання стилістично нейтрального відповідника. Оскільки американський серіал «Riverdale» – молодіжний серіал, було використано багато молодіжного сленгу, який було перекладено методом експресивації. Варто нагадати, що основними видами СТ є: а) Логізація; б) Експресивація; с) Модернізація; d) Архаїзація. Для аналізу особливостей перекладу з використанням СТ було обрано 10-хвилинний фрагмент третьої серії першого сезону американського серіалу «Riverdale».

69

а) Логізація – це вид СТ, який використовують з метою перекладу емоційно-експресивної ЛО за допомогою нейтрального відповідника. При перекладі американського серіалу «Riverdale» перекладач рідко використовував метод логізації. Приклади знаходяться у таблиці 1. Жирним виділено слова, які було перекладено методом логізації.

Таблиця 1

« Peace out , brother» (дослівний переклад: <i>іди з миром</i>) [40].	«Бувай» [22].
«Back in July, you told the po-po that Jason drowned» (дослівний переклад: <i>лягавий; кон</i>) [40].	«У липні ти сказала поліції , що Джейсон потонув» [22].
«And my twintuition is telling me it's someone we all know» (Шеріл і Джейсон – близнюки, тому Шеріл хотіла наголосити, що це не просто інтуїція, а інтуїція, що притаманна близнюкам) [40].	« Інтуїція підказує, що ми всі його знаємо» [22].

« Guys , should we maybe rebinge Making a Murderer on Netflix tonight?» (дослівний переклад: <i>друзьяки, народ</i>) [40].	« Люди , а може передивимося ввечері Творення вбивці на Нетфліксі?» [22].
«You're not allowed to go around humiliating girls for any reason...under any circumstances, jerk » (<i>jerk</i> – це лайка, яка перекладається як <i>ідіот, телепень, придурок</i>) [40].	«Ти не маєш права принижувати дівчат з будь-якого приводу за будь-яких обставин, козел » [22].
«A strip club called the Ho Zone, and a tragic gay bar called Innuendo» (<i>Ho</i>	«Стрип-клуб зветься « Баб Зона», є ще трагічний гей-клуб «Натяк»» [22].

70

– це вульгарне слово, що означає <i>повія, хвойда</i>) [40].	
---	--

b) Експресивація – це вид СТ, який є протилежним до логізації. За допомогою експресивації перекладають нейтральні ЛО за допомогою емоційно експресивного відповідника. При перекладі американського серіалу «Riverdale» перекладач активно використовував метод експресивації. Приклади знаходяться у таблиці 2. Жирним виділено слова, які було перекладено методом експресивації.

Таблиця 2

«That's so true» (дослівний переклад: <i>це така правда</i>) [40].	«Прямо в точку» [22].
---	-----------------------

«You got ripped» (дослівний переклад: <i>ти в формі</i>) [40].	«Такий бугай» [22].
«Look at this arm! » (дослівний переклад: <i>поглянь на цю руку</i>) [40].	«Поглянь на біцуху » [22].
«Look who grew up over the summer» (дослівний переклад: <i>поглянь хто виріс за літо</i>) [40].	«Поглянь хто накачався за літо» [22].
«Totally did it, bro» (дослівний переклад: <i>точно зробив це, бро</i>) [40].	«Він точно якусь завалив » [22].
«He totally did it» (дослівний переклад: <i>він точно зробив це</i>) [40].	«Клянуся» [22].
«Are you, living mannequins , suggesting I had something to do with my brother's death?» (дослівний переклад « <i>living mannequins</i> » (<i>живі манекени</i>)) [40].	«Ви, тупі ляльки вважаєте, що я причетна до смерті свого брата?» [22].

манекени)) [40].	
«What? No, you ghoul » (<i>ghoul</i> – любитель огидного чи страшного; садист, якому отримує задоволення від чужого горя, ганьби і т. п) [35, 40].	«Що? Ні, упирь » [22].

<p>«Son, I've been hearing you sneak out since you were 8 years old.....going to Jughead's tree house» (дослівний переклад: <i>будинок на дереві</i>) [40].</p>	<p>«Синку, з того разу, як ти у вісім років вислизнув до Бевзевої халупи, я чув кожну твою походеньку» [22].</p>
<p>«The plan was bananas, even for me» (дослівний переклад: <i>бути скаженим</i>) [40].</p>	<p>«План був шизанутий, навіть для мене» [22].</p>
<p>«What the hell is going on here?» [40].</p>	<p>«Що тут в біса коїться?» [22]</p>
<p>«People are saying Cheryl heard a gunshot» (дослівний переклад: <i>люди кажуть...</i>) [40].</p>	<p>«Ходять чутки, що Шеріл чула постріл» [22].</p>
<p>«Count me out too. I've got a date tonight» [40].</p>	<p>«Я теж пасую. У мене побачення» [22].</p>
<p>«Who cares? He's the hottest of hot. And he's the varsity football coach's son. In Riverdale, that's like dating a Kennedy» (дослівний переклад: <i>найсексуальніший з сексуальніших</i>) [40].</p>	<p>«Яка різниця? Він просто вишенька на торті. Ще й син футбольного тренера. В Рівердейлі це як зустрічатись із Кеннеді» [22].</p>
<p>«Save the "aw, shucks" for Betty» (дослівний переклад: <i>дурниці</i>) [40].</p>	<p>«Залиш ці няшності для Бетті» [22].</p>
<p>«Chuck has muscles for days... but I'm 'zasi jak...»</p>	<p>ЛЕКСИКОН</p>

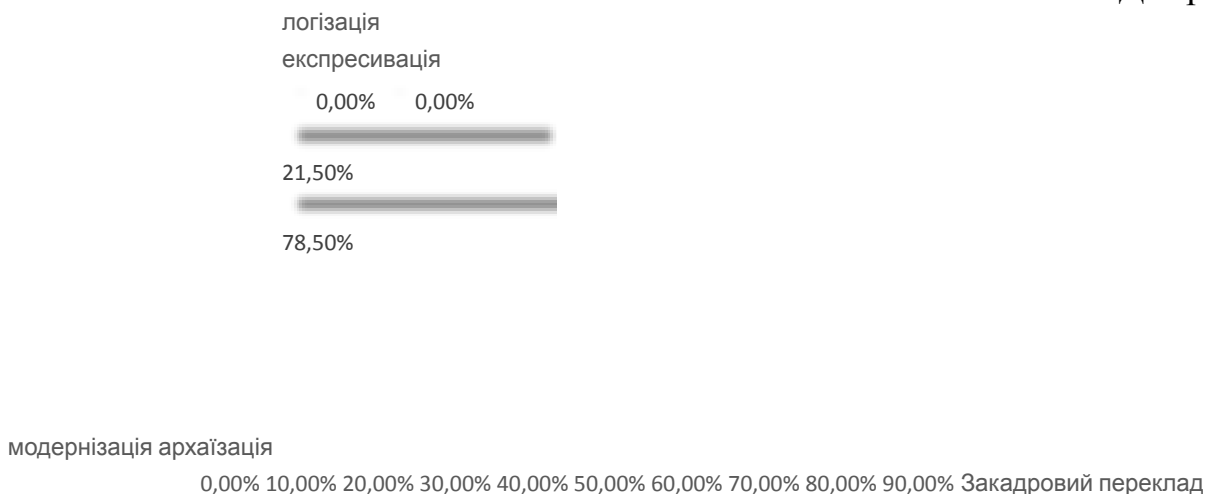
<p>conversation is not the stuff of Oscar Wilde or even Diablo Cody» (дослівний переклад: <i>розмова</i>) [40].</p>	<p>не Оскара Уальда, навіть Діабло Коді» [22].</p>
<p>«Okay, let me see. Photo approval. Fine» (дослівний переклад: <i>добре</i>) [40].</p>	<p>«Добре, дай подивлюсь. Схвалю фото. Нормас» [22].</p>
<p>«Move» (дослівний переклад: <i>рухайся</i>) [40].</p>	<p>«З дороги» [22].</p>
<p>«Whoa. Whoa, why are you so wound up? It's a badge of honor» (<i>wound up</i> це прикметник, який означає <i>дуже схвильований</i>) [40].</p>	<p>«Чого ти так завелась? Це почесна відзнака» [22].</p>
<p>«Take this the hell down» [40].</p>	<p>«Видали її до бісового дідька» [22].</p>
<p>«And then he or one of his goons wrote on my locker...» (<i>goon</i> – жорстокий злочинець, якому платять щоб погрожувати або нападати на людей) [35, 40].</p>	<p>«А тоді він чи хтось із його кретинів написав на моїй шафці...» [22].</p>
<p>«A former "it" girl from New York, Madoff-like fall from grace?» ("<i>it</i>" <i>girl</i> – це дівчина, яка створює модні тенденції; <i>ікона стилю</i>; <i>світська левиця</i>; <i>гламурна дівчина</i>) [40].</p>	<p>«Фіфа з Нью-Йорка та раптом із князі в грязі» [22].</p>
<p>«Don't worry about it» (дослівний переклад: <i>не хвилюйся...</i>)[40].</p>	<p>«Не парся» [22].</p>

Отже, при перекладі стилістичних трансформацій у серіалі «Riverdale», в основному, були використані метод експресивації та логізації. Архаїзацію та модернізацію використано не було. Використання видів СТ при перекладі

73

американського серіалу «Riverdale» у відсотковому співвідношенні (див. Діаграма 1).

Діаграма 1

2.4 Особливості використання стилістичних та лексичних засобів при перекладі фразеологізмів у американському серіалі «Riverdale»

Фразеологізми активно використовують у серіалах. Відмінними особливостями фразеологізмів є їх багатозначність і залежність від контексту, що повинно обов'язково бути враховано під час перекладу. ФО вимагають особливого перекладацького підходу, що викликає неабиякі труднощі при перекладі. Варто нагадати, що основними способами перекладу фразеологізмів є передача фразеологізму за допомогою фразеологічного еквівалента (схожий фразеологізм, який повністю співпадає з ФО оригіналу); фразеологічного аналога (ФО української мови, яка є аналогічною за змістом та використанням до англійської ФО); калькування (дослівний переклад); описовий переклад (використовується для пояснення основного змісту ФО, яка не має в українській мові ні аналога, ні еквівалента); лексичний переклад (в МО поняття

позначається ФО, а при перекладі подано у вигляді слова).

Оскільки американський серіал «Riverdale» – це молодіжний серіал, то персонажі рідко використовують прислів'я та ідіоми. Часто вживаними є саме phrasal verbs (фразові дієслова). Для порівняння та дослідження особливостей перекладу ФО в американському серіалі «Riverdale» було обрано 10-ти хвилинний фрагмент третьої серії першого сезону українською та англійською мовами.

При перекладі більшості ФО було використано лексичний переклад, який застосовують тоді, коли поняття у початковій формі позначається ФО, а в мові перекладу – у вигляді слова. *Pick up* має декілька значень *брати, підіймати, «підчепити» когось (залицятися)*. При закадровому перекладі було використано значення *забрати*. «*Seems you forgot to **pick up** your prescription*» перекладено як «*Схоже, ти забула **забрати** рецепт*» [40, 22].

Наступним прикладом лексичного перекладу є переклад ФО *come after*. Згідно з визначенням у словнику Longman *come after* somebody означає «to look for somebody in order to hurt them, punish them, or get something from them» [35]. Тобто не просто шукати когось, а з метою покарати, образити або отримати щось від цієї людини. Ця ФО ідеально описує ситуацію, тому що через напружені стосунки з батьками, Джеймс хотів інсценувати свою смерть і зникнути, а не просто втекти, щоб батьки *come after* him. В українській мові немає еквіваленту до *come after*, тому перекладач використав лексичний переклад, використавши слово *шукати*, яке не описує зміст цієї ФО в повній мірі: «*He asked for my help to stage a tragic accident so our mom and dad wouldn't **come after** him*» («*Він попросив інсценувати нещасний випадок, щоб мама з татом не почали його **шукати***») [40, 22].

Згідно з визначенням, яке дано у словнику Longman *be/get caught up in something* означає «to be or get involved in something, especially something bad» [35]. Тобто потрапити в якусь неприємну ситуацію. В українській мові існують фразеологізми, які повністю співпадають за змістом «*влипнути в історію*»,

«вскочити вище халяв», «вскочити в халепу» [25]. Одним словом можна сказати *вплутатися* кудись. При закадровому перекладі було використано

75

лексичний переклад. Перекладач використав слово *вплутатися* замість пошуку фразеологічного аналогу: «*Not that big a deal? You **are caught up** in a murder investigation*» («Не так погано, Арчі? Ти **вплутався** у розслідування вбивства») [40, 22].

Прикладами лексичного перекладу також є переклад ФО *fight back, get away with something, sneak out* та *bail on*. *Fight back* означає «*to work hard to achieve or oppose something, especially in a situation where you are losing*» [35]. Іншими словами – це *чинити опір, відповідати ударом на удар, відбиватися*. Перекладач закадрового перекладу використав слово *відбиватися*: «*But please, **fight back***» («Тому **відбивайся**») [40, 22].

Get away with something означає «*to not be caught or punished when you have done something wrong*» [35]. Тобто не бути спійманим та покараним за вчинення чогось поганого. В українській мові існує фразеологізм, який повністю співпадає за змістом «*вийти сухим із води*» або «*вискочити на суше*» [25]. Перекладач використав лексичний переклад, переклавши ФО за допомогою слова *минутися* замість пошуку фразеологічного аналогу: «*Does he think he can **get away with** this?*» («Він справді вважає, що йому це **минеться**») [40, 22]. Ми вважаємо, що доцільніше було б використати українській фразеологізм для збереження емоційної експресивності фрази та перекласти: «Він справді вважає, що зможе **вийти сухим із води**?»

Sneak out означає *вислизнути, втекти*. При закадровому перекладі було використано лексичний переклад, використавши слово *тікати*: «*Son, I've been hearing you **sneak out** since you were 8 years old...going to Jughead's tree house*» («Я завжди чую, відколи у 8 років ти **тікав** до хатки на дереві Джакхеда»), тоді як при перекладі субтитрів – *вислизнути*: «Синку, з того разу, як ти у вісім років **вислизнув** до Бевзевої халупи, я чув кожену твою походеньку» [40, 22]. *Bail on* означає *покинути* когось або щось, «*забити*» на когось/щось. Перекладач

закадрового перекладу використав лексичний переклад за допомогою слова *передумати*: «Which you **bailed on** at the last minute» («Ти **передумав** в останню хвилину») [40, 22]. *Dry as bones* має значення *повністю сухий*. При перекладі

76

ідіоми *dry as bones* також було використано лексичний переклад: «In fact, we made it to the other side **dry as bones**)» (По суті, до іншого берега ми дістались **сухими**) [40, 22].

Stick out to somebody або ще можна сказати *stick out in somebody's mind* згідно з визначенням в онлайн словнику Longman означає «to seem more important to someone than other people or things» [35]. Тобто звертати увагу на когось чи щось. При закадровому перекладі було використано переклад за допомогою пошуку аналогу та використано фразеологізм «кидатися в очі»: «What **sticks out** to you?» (Що **кинулося** вам в очі?) [40, 22]. Цікавим є те, що в українській мові використовують фразеологізм «впадати в око» або «впадати у вічі», що означає *виділятися серед когось/чогось*, а вираз «кидатися в очі» є стилістично неправильним, тому що «кинутися» (напасти) може кіт чи пес.

Якщо новини, газета чи журнал *is hot off the press* – це щойно було надруковано. При дослівному перекладі можна перекласти «гаряченьке з друкарської машинки», але це буде звучати дивно і не природньо. Оскільки в українській мові відсутній еквівалент та аналог до цієї ФО, при закадровому перекладі було використано описовий переклад: «Hot off the presses» («Щойно з друку») [40, 22]. При перекладі субтитрів було перекладено: «Свіженька преса» [40, 22].

Іншими прикладами описового перекладу є переклад фразеологічних дієслів *made the cut*, *leave somebody/something out* та *be in the clear*. *Made the cut* означає підходити за всіма вимогами та бути обраним з групи. При закадровому перекладі було використано вираз «проходити кастинг»: «Which Riverdale hottie **made the cut**?» («Який місцевий красень **пройшов кастинг?**») [40, 22]. *Leave somebody/something out* означає не говорити про щось, опустити, не додавати інформацію про когось/щось [30]. При закадровому перекладі було використано

не казати: «*I left your name out of it, so it's not that big a deal*» («Я не казав про тебе, не все так вже і погано») [40, 22]. *Be in the clear* означає бути в безпеці, тобто не бути під підозрою чи звинуваченням в чомусь [30]. При закадровому перекладі було використано вираз «бути поза підозрою»: «*You*

77

were in the clear. We were in the clear» («*Tu був поза підозрою, ми обоє*») [40, 22].

Описуючи ситуацію про вбивство Джеймса, мати Бетті використала прислів'я «*You reap what you sow*» [40] вказуючи на те, що він був жорстокий з сестрою Бетті і він заслужив те, щоб його вбили. Оскільки в українській існує відповідний еквівалент, прислів'я було перекладено за допомогою пошуку фразеологічного еквіваленту «*Що посієш, те й пожнеш*» [22].

Цікавим є те, що фрази англійською в яких не використано фразеологізми було перекладено українською за допомогою фразеологізмів, наприклад: «*A former "it" girl from New York, Madoff-like fall from grace?*» («*Фіфа з Нью-Йорка та раптом із князі в гязі*») [40, 22]. Bernie Madoff – американський фінансист, який володів мільярдами та повернув найбільшу фінансову махінацію в історії, обманюючи тисячі інвесторів (що тривала близько 17-ти років), але пізніше був засуджений до 50-ти років ув'язнення. *Fall from grace* описує ситуацію в якій хтось втрачає повагу інших людей або владу через те, що вчинив щось погане (або протизаконне) [31]. Тобто «*Madoff-like fall from grace*» можна було перекласти описовим перекладом: «*як Мадофф, відомий фінансист, що втратив своє становище/владу*», що було б зовсім незрозуміло для українських глядачів. Перекладач закадрового перекладу використав фразеологізм «*із гязі в князі*» (так описують ситуацію, коли хтось вибрався зі злиднів/різко став відомим/багатим) помінявши слова місцями «*із князі в гязі*».

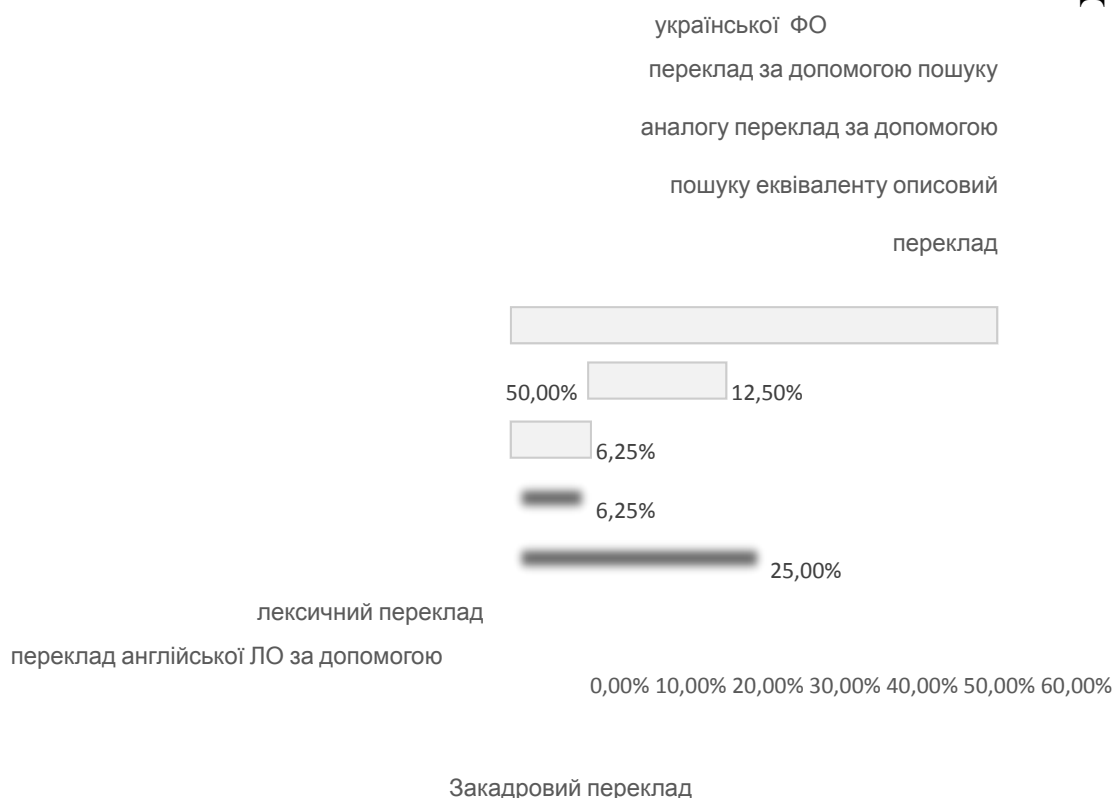
Вираз «*You've accomplished so much, I don't want anything jeopardizing that*» також було перекладено за допомогою фразеологізму «*Tu багато чого досягла і я не хочу, щоб усе пішло з димом*» [40, 22]. *Jeopardize* азначає ставити під загрозу, ризикувати. Тобто можна було б перекласти, використовуючи метод

калькування: «*Ти багато чого досягла і я не хочу, щоб це було під загрозою*», але перекладач вирішив надати образності та емоційності висловлюванню, використавши український фразеологізм «піти з димом», що означає *горіти, пропадати, зникати* [25].

78

Здійснивши переклад ФО американського серіалу «Riverdale», перекладач використав лексичний та описовий переклад при перекладі більшості ФО. Використання методів перекладу у відсотковому співвідношенні (див. Діаграма 1): 50 % – лексичний переклад; 25 % – описовий переклад; 6,25 % – переклад за допомогою пошуку еквіваленту; 6,25 % – переклад за допомогою пошуку аналогу; 12,5 % – переклад англійської ЛО за допомогою української ФО.

Діаграма 1

У другому розділі було досліджено особливості АВП на прикладі американського серіалу «Riverdale», проаналізовано особливості, а також основні відмінності між закадровим перекладом та перекладом субтитрів. Пораховано використання методів перекладу у відсотковому співвідношенні, а саме калькування, заміна, додавання, опущення, перестановка, логізація,

генералізація, конкретизація, антонімічний та описовий переклад,

експресивація, архаїзація, модернізація при закадровому та перекладі субтитрів у американському серіалі «Riverdale».

Детально досліджено основні характеристики та особливості використання лексичних засобів при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale». Пораховано використання лексичних трансформацій при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale» у відсотковому співвідношенні. Проаналізовано та охарактеризовано використання стилістичних засобів при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale». Пораховано використання стилістичних трансформацій при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale» у відсотковому співвідношенні.

Вивчено особливості перекладу ФО при закадровому перекладі американського серіалу «Riverdale». Пораховано використання методів перекладу ФО у відсотковому співвідношенні, а саме лексичний, описовий переклад, переклад за допомогою пошуку еквівалента та аналога, переклад англійської ЛО за допомогою української ФО.

ВИСНОВКИ

Переклад аудіовізуальних продуктів, а саме серіалів є домінуючим сьогодні. Дослідники активно досліджують особливості перекладу аудіовізуальних продуктів. Дубльований та закадровий переклад українською мовою почався не так давно, але поступово набирає популярності.

Основні висновки нашого дослідження:

1. Відмінними рисами АВП є поєднання візуальної та акустичної доріжки. Перекладачам потрібно перекладати не тільки репліки персонажів, написи, вирізки з газет, повідомлення, а також і звертати увагу на звукову доріжку та зображення для повної адаптації іншомовного продукту. Основними видами АВП є субтитри, дубльований, закадровий переклад та переклад –

палімпсест. Кожен вид має свої особливості та правила. Субтитрування допомагає не лише побачити переклад, а також і почути голос персонажів, так само як і закадровий переклад. За допомогою дубльованого перекладу можна повністю поринути у світ персонажів з екрану, адже оригінальна звукова доріжка повністю перекрита перекладом. Переклад-палімпсест застосовують з метою перекладу написів, вирізок з газет, тощо, щоб глядачі повністю розуміли все, що відбувається на екрані, для його виконання потрібно мати не тільки перекладацькі, але й технічні навички.

2. Незважаючи на те, що український переклад іноземних фільмів почався не так давно, українські перекладачі успішно виконують переклад та адаптацію іншомовних продуктів. Аналіз закадрового перекладу та перекладу субтитрів американського серіалу «Riverdale» показав, що українські перекладачі мають багатий словниковий запас. Вони чудово адаптували американський серіал під потреби українських глядачів.

В ході дослідження було виконано порівняння закадрового та перекладу субтитрів та пораховано у відсотках використання лексичних та стилістичних трансформацій. Найбільш вживані методи перекладу, які було використано при закадровому перекладі – калькування (40,3%), опущення (12,5%), експресивація